Έτος Ίδρυσης 2006
ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ
Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων
ΓΣΕΒΕΕ

Έκθεση για την αξιολόγηση του ισχύοντος νομοθετημένου κατώτατου μισθού και ημερομισθίου με εκτιμήσεις για την προσαρμογή του στις επίκαιρες οικονομικές συνθήκες

Φεβρουάριος 2023

Περιεχόμενα

Εισαγωγή – Μακροοικονομικές επιδόσεις και προοπτικές 2
Κύκλος εργασιών 3
Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών 5
Εμπορικό ισοζύγιο 6
Ισοζύγιο υπηρεσιών 8
Ανταγωνιστικότητα 9
Πληθωρισμός 11
Παραγωγικότητα 13
Άμεσες Ξένες Επενδύσεις 19
Ανεργία 22
Κίνδυνος φτώχειας 22
Ανισότητες 25
Κατώτατοι μισθοί σε Ελλάδα και Ε.Ε. 26
Επιδράσεις μεταβολής κατώτατου μισθού 29
Συμπεράσματα 33
Βιβλιογραφικές αναφορές 36

Εισαγωγή – Μακροοικονομικές επιδόσεις και προοπτικές

Βάσει πρόσκλησης από τον Οργανισμό Μεσολάβησης και Διαιτησίας, με θέμα «Διαβούλευση για τον κατώτατο μισθό», και ημερομηνία αποστολής 20 Ιανουαρίου 2023, το ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕΕ ενημερώθηκε ότι βάσει των άρθρων 134 και 134 Α του Κώδικα Ατομικού Εργατικού Δικαίου (ΠΔ 80/2002, Α222) ενεργοποιείται η διαδικασία – ο μηχανισμός διαμόρφωσης του νομοθετικώς καθορισμένου νόμιμου κατώτατου μισθού και κατώτατου ημερομισθίου για τους εργαζόμενους ιδιωτικού δικαίου όλης της χώρας. Με τη συγκεκριμένη πρόσκληση της Επιτροπής Συντονισμού της διαβούλευσης, το ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ κλήθηκε να προβεί στη σύνταξη έκθεσης για την αξιολόγηση του ισχύοντος κατώτατου μισθού και ημερομισθίου με καταληκτική ημερομηνία αποστολής της έκθεσης τις 3/2/2023. Για την εκτίμηση της προσαρμογής του στις επίκαιρες οικονομικές συνθήκες ελήφθησαν υπ' όψη η κατάσταση της ελληνικής οικονομίας και οι προοπτικές της για ανάπτυξη από την άποψη της παραγωγικότητας, των τιμών και της ανταγωνιστικότητας, της απασχόλησης, του ποσοστού ανεργίας, των εισοδημάτων και μισθών.

Η ελληνική οικονομία το πρώτο εξάμηνο του 2022, παρά την άνοδο του πληθωρισμού και του ενεργειακού κόστους, κατέγραψε αύξηση του ΑΕΠ κατά 5,9% σε σταθερές τιμές την Περίοδο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου του 2022 σε σχέση με την ίδια χρονική περίοδο του προηγούμενου έτους. Στην ανάπτυξη της οικονομίας συνέβαλε καθοριστικά η άνοδος της ιδιωτικής κατανάλωσης και της εξαγωγής υπηρεσιών εξ αιτίας κυρίως των καλών επιδόσεων του τουρισμού.

Η μεγαλύτερη αύξηση κατά την εξεταζόμενη περίοδο παρατηρήθηκε στις επενδύσεις (Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου) οι οποίες αυξήθηκαν κατά 10,2% και ακολουθεί η καταναλωτική δαπάνη των νοικοκυριών με 9,5%. Οριακή μείωση -1,7% σημείωσε η δαπάνη της Γενικής Κυβέρνησης μετά από σημαντική άνοδο της τα δύο προηγούμενα χρόνια ενώ το ΑΕΠ πλήττεται από την συνεχιζόμενη αύξηση της αξίας των εισαγωγών κατά 12%, σημαντικά μεγαλύτερη από την αύξηση των εξαγωγών που είναι 9,5%

Πίνακας 1
Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν ανά τρίμηνο (χιλ. € σε σταθερές τιμές 2015)

	2020 Q1	2020 Q2	2020 Q3	2020 Q4	2021 Q1	2021 Q2	2021 Q3	2021 Q4	2022 Q1	2022 Q2	2022 Q3
Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν	44.918	38.920	40.997	42.682	43.989	44.571	46.169	46.436	47.447	47.726	47.469
Τελική καταναλωτική δαπάνη	40.528	36.173	38.781	38.362	38.694	40.186	40.990	41.799	42.739	42.726	42.471
Νοικοκυριών και ΜΚΙΕΝ	31.651	27.146	29.495	29.028	29.456	30.836	31.582	32.552	33.503	33.581	33.538
Γενικής Κυβέρνησης	8.973	8.933	9.117	9.307	9.277	9.322	9.417	9.174	9.189	9.203	9.146
+ Ακαθάριστος σχηματισμός κεφαλαίου	6.328	5.514	7.149	5.859	6.972	7.556	7.587	8.015	8.390	8.321	8.523
Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου	5.065	4.897	5.179	4.838	5.735	5.904	6.026	6.272	6.491	6.482	6.491
+ Εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	16.705	11.973	11.496	14.822	16.590	15.414	17.570	18.678	18.252	18.318	17.721
- Εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	18.142	14.909	16.658	16.101	17.292	18.728	20.327	21.303	20.307	21.438	21.380

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Για το τρέχον έτος οι προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής καταλήγουν σε μια πολύ μεγάλη επιβράδυνση της αύξησης του ΑΕΠ, μόνο κατά 1%. Ο πληθωρισμός από την άλλη, θα επιβραδυνθεί μεν στο 6% (από 10% το 2022). Δεδομένης της σημαντικά μεγαλύτερης αύξησης του πληθωρισμού από τον ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ ενισχύονται οι ανησυχίες για εμφάνιση στασιμοπληθωρισμού τον επόμενο χρόνο. Η κατάσταση φαίνεται να εξισορροπείται το 2024 με τα ΑΕΠ να μεγεθύνεται κατά 2% και τον πληθωρισμό να μειώνεται στο 2,4%. Σημαντική θα είναι η δημοσιονομική προσαρμογή που θα πραγματοποιηθεί, σε ένα περιβάλλον μάλιστα επιβράδυνσης των ρυθμών μεγέθυνσης. Από 7,5% του ΑΕΠ το έλλειμμα το 2021, θα φτάσει το 1,8% το 2023 και το 0,8% το 2024.

Οι προβλέψεις για το 2023, όπως περιλαμβάνονται στον κρατικό προϋπολογισμό του υπουργείου Οικονομικών, είναι ελαφρώς καλύτερες. Ενδεικτικά, το ΑΕΠ αναμένεται να αυξηθεί κατά 1,8% (από 5,6% το 2022).

Πίνακας 2
Προβλέψεις βασικών μακροοικονομικών μεγεθών

	2021	2022	2023	2024
ΑΕΠ (ετήσια μεταβολή %)	8,4	6	1	2
Πληθωρισμός (ετήσια μεταβολή %)	0,6	10	6	2,4
Ανεργία (%)	14,7	12,6	12,6	12,1
Ισοζύγιο γενικής κυβέρνησης (% ΑΕΠ)	-7,5	-4,1	-1,8	-0,8
Δημόσιο χρέος (% ΑΕΠ)	194,5	171,1	161,9	156,9
Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών (% ΑΕΠ)	-8,2	-8,6	-8,6	-8,1

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Ξεχωριστή σημασία στην επιβράδυνση της ελληνικής οικονομίας θα διαδραματίσει η πτώση των ρυθμών ανάπτυξης παγκοσμίως, λόγω της έκθεσης της ελληνικής οικονομίας στον κόσμο, μέσω του τουρισμού, τω εξαγωγών, κ.α. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προβλέπει συγκεκριμένα πώς το ΑΕΠ της ΕΕ θα αυξηθεί οριακά το 2023 κατά 0,3% (από 3,3% το 2022 και 5,4% το 2021). Και το ΑΕΠ της ευρωζώνης επίσης θα αυξηθεί κατά 0,3%. Το ΑΕΠ των ΗΠΑ αντίθετα θα αυξηθεί κατά 1% (από 1,6% το 2022 και 5,7% το 2021). Το παγκόσμιο εμπόριο θα αυξηθεί κατά 2,5%, όταν το 2022 αυξήθηκε κατά 4,3% και το 2021 κατά 10,1%.

Κύκλος εργασιών

Άνοδο στον κύκλο εργασιών των επιχειρήσεων δείχνει η διαχρονική εξέταση αυτής της μεταβλητής από το πρώτο εννεάμηνο του 2021 ως το πρώτο εννεάμηνο του 2022. Η σύγκριση έγινε με την βοήθεια των πιο πρόσφατων στοιχείων που διαθέτει η Ελληνική Στατιστική Αρχή, ενώ αφορά μόνο έσοδα που αναφέρονται στις διοικητικές πηγές. Αποκλείστηκαν μάλιστα κλάδοι για τους οποίους δεν υπήρχαν πλήρη, αξιόπιστα και συγκρίσιμα στοιχεία (παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού και κλιματισμού και χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές δραστηριότητες).

Ο κύκλος εργασιών συνολικά αυξήθηκε κατά 2,18%. Οι τομείς που σημείωσαν τη μεγαλύτερη αύξηση είναι:

- Παροχή νερού, επεξεργασία λυμάτων, διαχείριση αποβλήτων και δραστηριότητες εξυγίανσης κατά 77,59%
- Δραστηριότητες υπηρεσιών παροχής καταλύματος και υπηρεσιών εστίασης κατά 59,38%, και
- Τέχνες, διασκέδαση και ψυχαγωγία, κατά 54,57%.

Πίνακας 3 Κύκλος Εργασιών (σε χιλ. ευρώ), από Διοικητικές Πηγές, για το Σύνολο των Επιχειρήσεων της Ελληνικής Οικονομίας ανά Τομέα Οικονομικής Δραστηριότητας				
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ		**Κύκλος εργασιών σε χιλιάδες ευρώ**		
Κωδικός NACE Αναθ. 2	**ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ**	**Πρώτο εννεάμηνο 2021**	**Πρώτο εννεάμηνο 2022**	**Μεταβολή %**
Α	Γεωργία, Δασοκομία και Αλιεία	5.305.359	6.179.955	16,49
Β	Ορυχεία και Λατομεία	610.039	631.310	3,49
Γ	Μεταποίηση	51.718.164	53.412.813	3,28
Ε	Παροχή Νερού. Επεξεργασία Λυμάτων, Διαχείριση Αποβλήτων και Δραστηριότητες Εξυγίανσης	1.030.773	1.830.555	77,59
ΣΤ	Κατασκευές	7.105.762	8.702.280	22,47
Ζ	Χονδρικό και Λιανικό Εμπόριο. Επισκευή Μηχανοκίνητων Οχημάτων και Μοτοσυκλετών	100.422.872	122.890.218	22,37
Η	Μεταφορά και Αποθήκευση	11.770.472	16.450.030	39,76
Θ	Δραστηριότητες Υπηρεσιών Παροχής Καταλύματος και Υπηρεσιών Εστίασης	8.524.672	13.586.918	59,38
Ι	Ενημέρωση και Επικοινωνία	8.671.406	9.577.051	10,44
Λ	Διαχείριση Ακίνητης Περιουσίας	1.356.809	1.854.027	36,65
Μ	Επαγγελματικές, Επιστημονικές και Τεχνικές Δραστηριότητες	7.844.559	9.310.010	18,68
Ν	Διοικητικές και Υποστηρικτικές Δραστηριότητες	4.621.548	6.248.477	35,20
Ξ	Δημόσια Διοίκηση και Άμυνα. Υποχρεωτική Κοινωνική Ασφάλιση	372.655	331.706	-10,99
Ο	Εκπαίδευση	304.465	377.893	24,12
Π	Δραστηριότητες Σχετικές με την Ανθρώπινη Υγεία και την Κοινωνική Μέριμνα	1.793.887	1.818.822	1,39
Ρ	Τέχνες, Διασκέδαση και Ψυχαγωγία	2.935.229	4.536.963	54,57
Σ	Άλλες Δραστηριότητες Παροχής Υπηρεσιών	950.096	1.141.514	20,15
Ω	Άγνωστη Δραστηριότητα	4.077	7.671	88,15
Γενικό Σύνολο		239.315.230	244.532.810	2,18

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Η αύξηση του κύκλος εργασιών των επιχειρήσεων προκαλείται αφενός από την αύξηση της ζήτησης το 2022 σε σχέση με τη μειωμένη ζήτηση του 2021 και τον 2020 λόγω της πανδημίας, κάτι το οποίο είναι ιδιαίτερα έντονο σε κλάδους όπως η εστίαση, τα καταλύματα και η διασκέδαση και ψυχαγωγία και αφετέρου στον πληθωρισμό ο οποίος πιέζει ανοδικά τις τιμές και κατ' επέκταση τους τζίρους.

Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών

Ένας βασικός δείκτης της διεθνούς ανταγωνιστικότητας μίας χώρας είναι το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών. Τα τεράστια ελλείμματα που σημείωνε το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών πριν την κρίση χρέους περιορίστηκαν σημαντικά, φτάνοντας κοντά σε ένα ισοσκελισμένο ισοζύγιο την περίοδο 2013-2015 και διατηρούμενο σε ελλειμματικό αλλά υπό έλεγχο επίπεδο έως το 2019. Μετά την έλευση της πανδημίας, το έλλειμμα άρχισε να εκτινάσσεται φτάνοντας το 2021 στα -12.271,6 εκατ. €.

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Η αύξηση του ελλείμματος συνεχίστηκε με ποιο έντονο ρυθμό το 2022 λόγω της εκτίναξης του πληθωρισμού στη χώρα μας. Συγκεκριμένα το 11μηνο Ιανουαρίου- Νοεμβρίου του 2022 το έλλειμμα ανήλθε στα -17.480,6 εκατ. €, πολύ μεγαλύτερο δηλαδή από το ήδη αυξημένο έλλειμμα του 12μηνου του 2021.

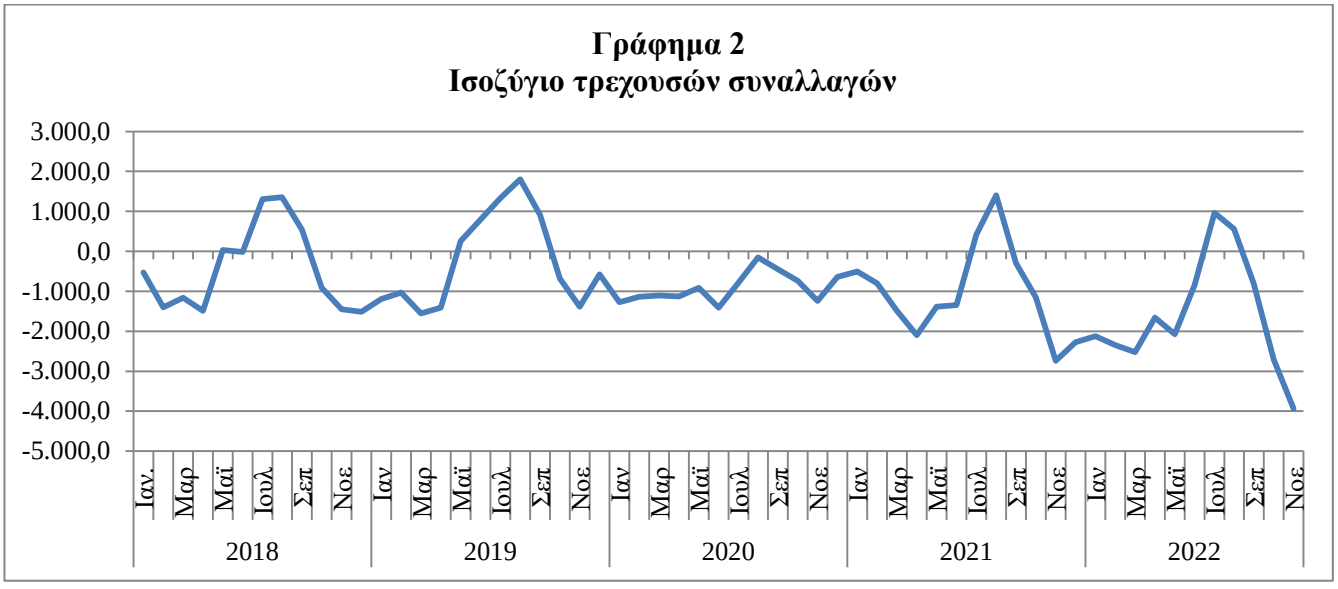

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Προκειμένου να δούμε πως προήλθε αυτή η χειροτέρευση του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών της Ελλάδας θα πρέπει να δούμε την εξέλιξη των δύο βασικών συστατικών ισοζυγίων του. Του εμπορικού ισοζυγίου και του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών.

Εμπορικό ισοζύγιο

Το διάστημα Ιανουαρίου 2021- Νοεμβρίου 2022 υπήρξε μία εκτίναξη της αύξησης της αξίας των εμπορευματικών εξαγωγών. Συγκεκριμένα από 3.430,5 εκατ. € τον Ιανουάριο του 2021 έφτασαν στα 4.739,9 εκατ. € τον Νοέμβριου του 2022. Παράλληλα όμως υπήρχε και μία αύξηση της αξίας των εμπορευματικών εισαγωγών από 6.452,5 εκατ. € σε 8.492,8 εκατ. € για την ίδια περίοδο. Αποτέλεσμα ήταν να διευρυνθεί το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου από τα -3.021,9 εκατ. € στα -3.752,9 εκατ. € αντίστοιχα.

Γράφημα 3
Αξία εμπορευματικών εξαγωγών - εισαγωγών (εκατ. €)

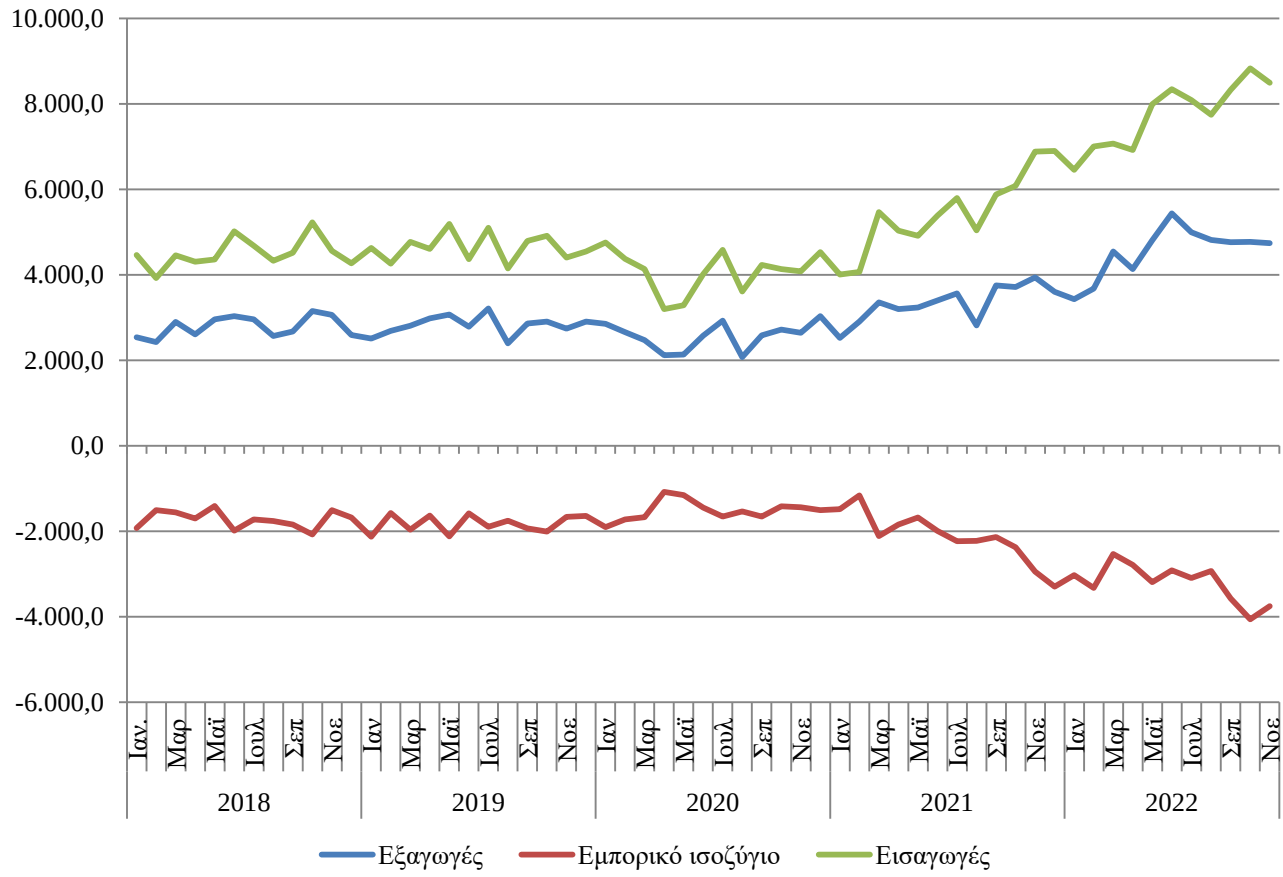

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Από τα μέσα το 2021 η ελληνική οικονομία αντιμετώπισε έντονο πληθωρισμό ο οποίος εντάθηκε σημαντικά το 2022. Δεδομένου ότι για το 2022 δεν υπάρχουν ακόμα δεδομένα σε σταθερές τιμές θα πρέπει να εξετάσουμε κατά πόσο η αύξηση της αξίας των εισαγωγών και των εξαγωγών οφείλεται σε αύξηση των ποσοτήτων τους η στην αύξηση της τιμής τους λόγω του πληθωριστικού κύματος. Η αξία των εξαγωγών και των εισαγωγών είναι το γινόμενο της ποσότητας και της τιμής τους. Στο γράφημα

που ακολουθεί βλέπουμε τις ποσότητες εξαγωγών και εισαγωγών σε κιλά από τον Ιανουάριο του 2021 έως τον Νοέμβριο του 2022. Παρά τους μεθοδολογικούς περιορισμούς που έχει αυτή η ανάλυση μας δίνει μία καλή εικόνα της τάσης. Όπως φαίνεται και τα δύο μεγέθη κινούνται εντός του εύρους της εποχικότητας οπότε δεν μπορούμε να πούμε ότι υπάρχει μία μεγάλη διακύμανση των ποσοτήτων η οποία να δικαιολογεί την μεγάλη αύξηση της αξίας τους.

Γράφημα 4
Ποσότητα εμπορευματικών εξαγωγών-εισαγωγών (κιλά)

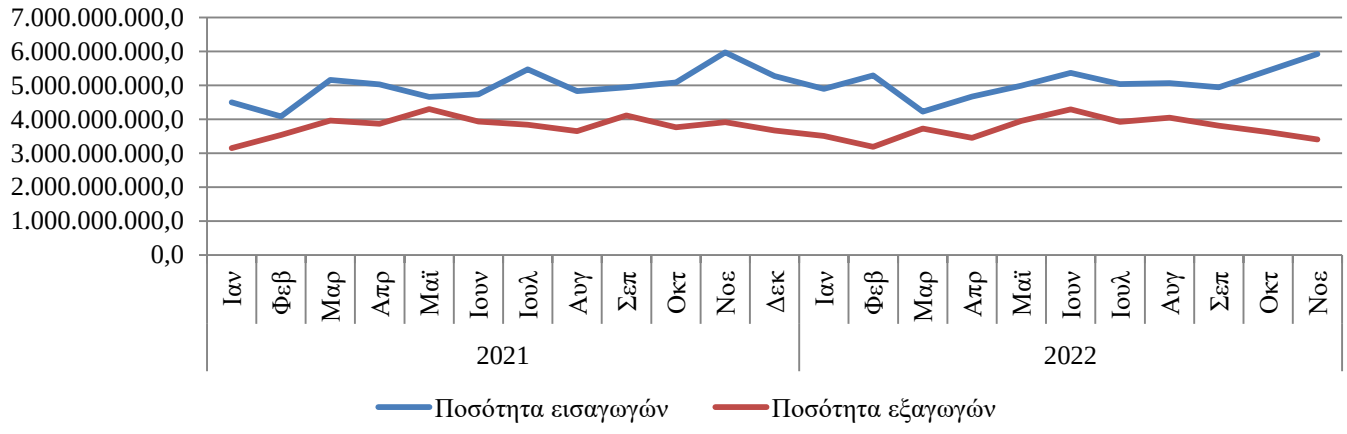

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Στο διάγραμμα που ακολουθεί έχουμε υπολογίσει τον λόγο της αξίας των εισαγωγών προς την ποσότητά τους και της αξίας των εξαγωγών ως προς την ποσότητά τους αντίστοιχα για την περίοδο Ιανουαρίου 2021- Νοεμβρίου 2022. Όπως βλέπουμε οι λόγοι αυτοί έχουν αυξηθεί σημαντικά. Για τις εισαγωγές από το 0,82 έφτασε στο 1,43 και για τις εξαγωγές από το 1 έφτασε στο 1,39 αντίστοιχα. Η πολύ μεγαλύτερη αύξηση του λόγου των εισαγωγών από αυτό των εξαγωγών δικαιολογεί και την χειροτέρευση του εμπορικού μας ισοζυγίου και προφανώς οφείλεται στη χαμηλότερη ελαστικότητα ζήτησης των εισαγωγών σε σχέση με τις εξαγωγές.

Γράφημα 5
Σχέση αξίας/ποσότητας εισαγωγών-εξαγωγών

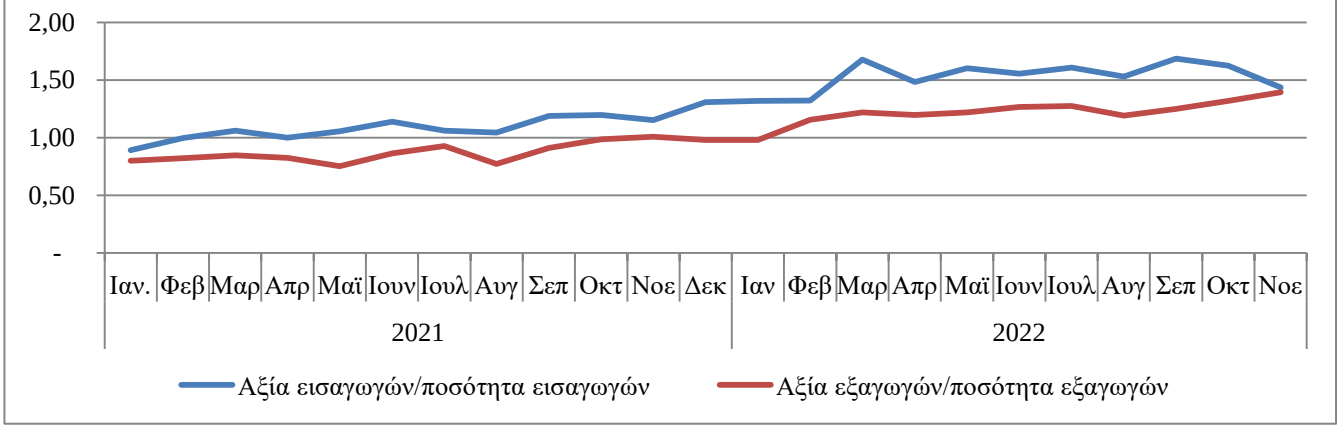

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος – Επεξεργασία ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

Από την παραπάνω ανάλυση συνάγεται ότι η εκτίναξη της αξίας εισαγωγών και εξαγωγών και η χειροτέρευση του εμπορικού ισοζυγίου οφείλεται κατά κύριο στον πληθωρισμό.

Ισοζύγιο υπηρεσιών

Το ισοζύγιο υπηρεσιών είναι παραδοσιακά πλεονασματικό και μετριάζει σημαντικά το έλλειμμα το οποίο δημιουργείται στο ισοζύγιο αγαθών. Το πλεόνασμα στο ισοζύγιο υπηρεσιών δημιουργείται πρωτίστως από το ταξιδιωτικό ισοζύγιο, δηλαδή από τον τουρισμό (η συνεισφορά του οποίου στο συνολικό πλεόνασμα είχε ξεπεράσει ένα ποσοστό της τάξης του 70% στην περίοδο προ πανδημίας) και δευτερευόντως από το ισοζύγιο θαλασσίων μεταφορών, δηλαδή την ελληνική ναυτιλία.

Σημειώνεται ότι παρά το γεγονός ότι οι εισπράξεις από θαλάσσιες μεταφορές είναι εξίσου σημαντικό μέγεθος όπως και οι εισπράξεις από τον τουρισμό, οι πολύ μεγάλες αντίστοιχες πληρωμές του ναυτιλιακού κλάδου προς το εξωτερικό μετριάζουν το καθαρό αποτέλεσμά του στο ισοζύγιο υπηρεσιών, σε σχέση τουλάχιστον με τις ταξιδιωτικές εισπράξεις.

Όπως βλέπουμε στο διάγραμμα που ακολουθεί το αποτέλεσμα του ισοζυγίου υπηρεσιών παρουσιάζει μία έντονη εποχικότητα εξαιτίας της αντίστοιχης εποχικότητας των εσόδων από τον τουρισμό τα οποία κορυφώνονται τον Αύγουστο, και ελαχιστοποιούνται τον Φεβρουάριο κάθε έτους.

Γράφημα 6
Αξία εισαγωγών - εξαγωγών υπηρεσιών

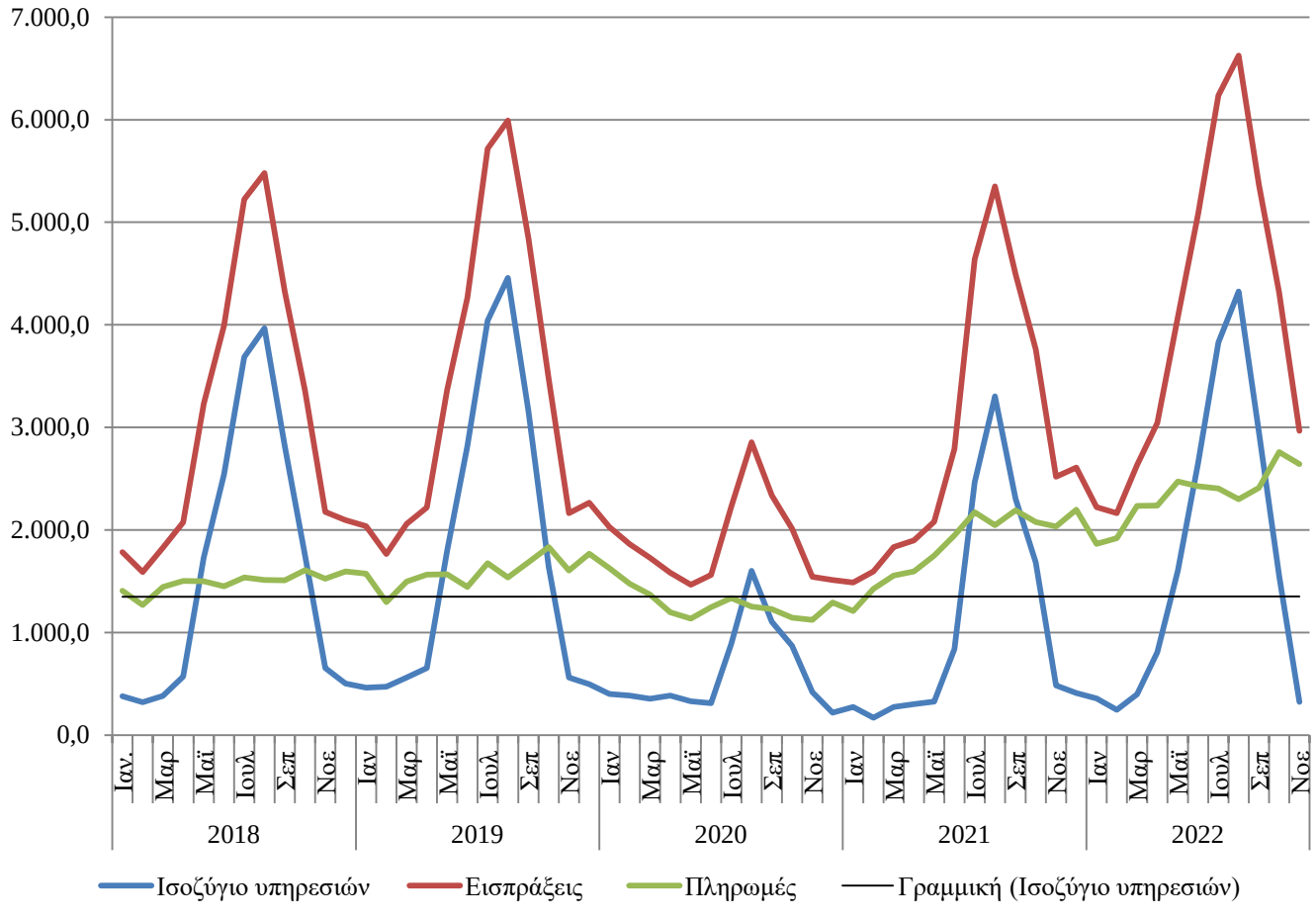

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Μετά από μία σημαντική πτώση των ταξιδιωτικών εισπράξεων κατά την διάρκεια της πανδημίας το 2020 τα έσοδα ανέκαμψαν σημαντικά το 2021, ενώ το καλοκαίρι του 2022 τα έσοδα από ταξιδιωτικές εισπράξεις άγγιξαν τα επίπεδα του καλοκαιριού του 2019 που ήταν η καλύτερη χρονιά για τον ελληνικό τουρισμό (10.576,8 εκατ. € για το 3ο τρίμηνο του 2022 έναντι 10.693,4 εκατ. € για το 3ο τρίμηνο του 2019).

Γράφημα 7
Ταξιδιωτικές εισπράξεις

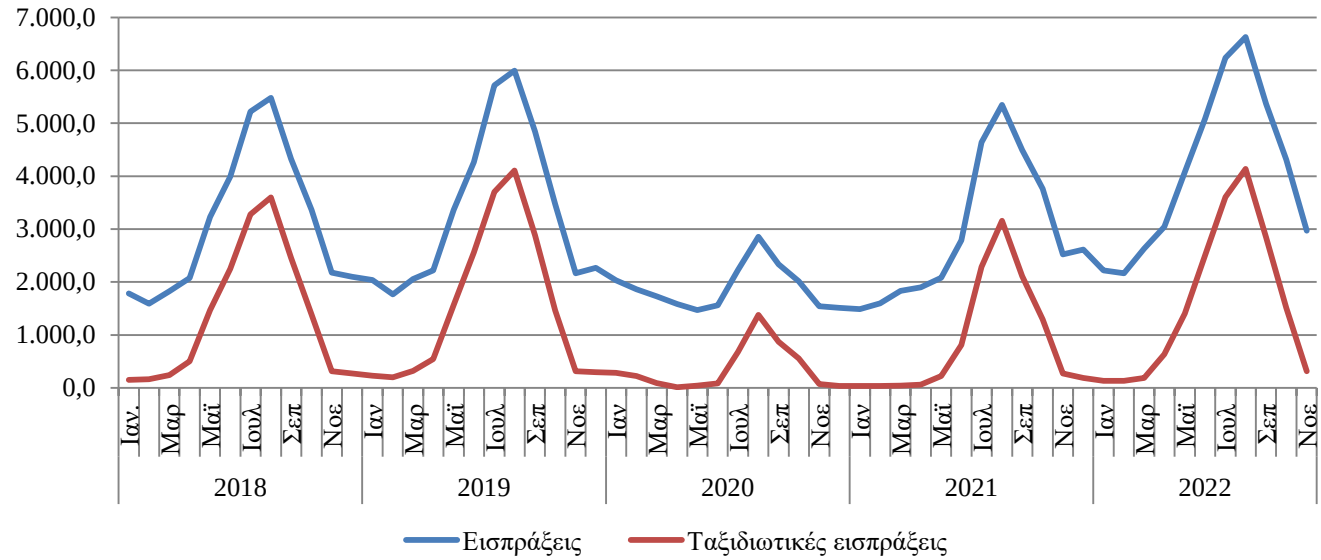

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Συμπερασματικά το μεγάλο πλήγμα που δέχθηκε το ισοζύγιο υπηρεσιών κατά την διάρκεια της πανδημίας έχει πλέον αναπληρωθεί λόγω της καλής πορείας του τουρισμού το 2021 και το 2022 όμως η βελτίωση αυτή δεν είναι ικανή να αναπληρώσει την απώλεια στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών η οποία δημιουργήθηκε κατά κύριο λόγο από την εκτόξευση των τιμών των καυσίμων.

Ανταγωνιστικότητα

Ένας έγκριτος δείκτης για την μέτρηση της ανταγωνιστικότητας είναι ο συνθετικός δείκτης World Competitiveness Ranking ο οποίος καταρτίζεται από το International Institute for Management Development (IMD) για 63 χώρες και δημοσιεύεται από το 1989. Ο δείκτης αυτός αποτελείται από 4 συνθετικούς υποδείκτες, την οικονομική επίδοση (Economic Performance) την αποτελεσματικότητα της κυβέρνησης (Government Efficiency), την αποτελεσματικότητα των επιχειρήσεων (Business Efficiency) και το επίπεδο των υποδομών (Infrastructure) οι οποίοι προκύπτουν από τη στάθμιση 333 κριτηρίων ανταγωνιστικότητας. Η Ελλάδα παρουσίασε σημαντική βελτίωση στην κατάταξή της βρισκόμενη στην 46η θέση το 2021 από την 58η θέση το 2019, ενώ έπεσε στην 47η θέση το 2022.

Όσον αφορά στις επιμέρους συνιστώσες του συνθετικού δείκτη, η Ελλάδα σημειώνει την καλύτερη επίδοση στην αποτελεσματικότητα της κυβέρνησης και τη χειρότερη στις υποδομές. Ανησυχία προκαλεί η συνεχής πτώση στην κατάταξη στο δείκτη της οικονομικής της επίδοσης.

Γράφημα 8
Ανταγωνιστικότητα. Κατάταξη της Ελλάδας με βάση των δείκτη του IMD.

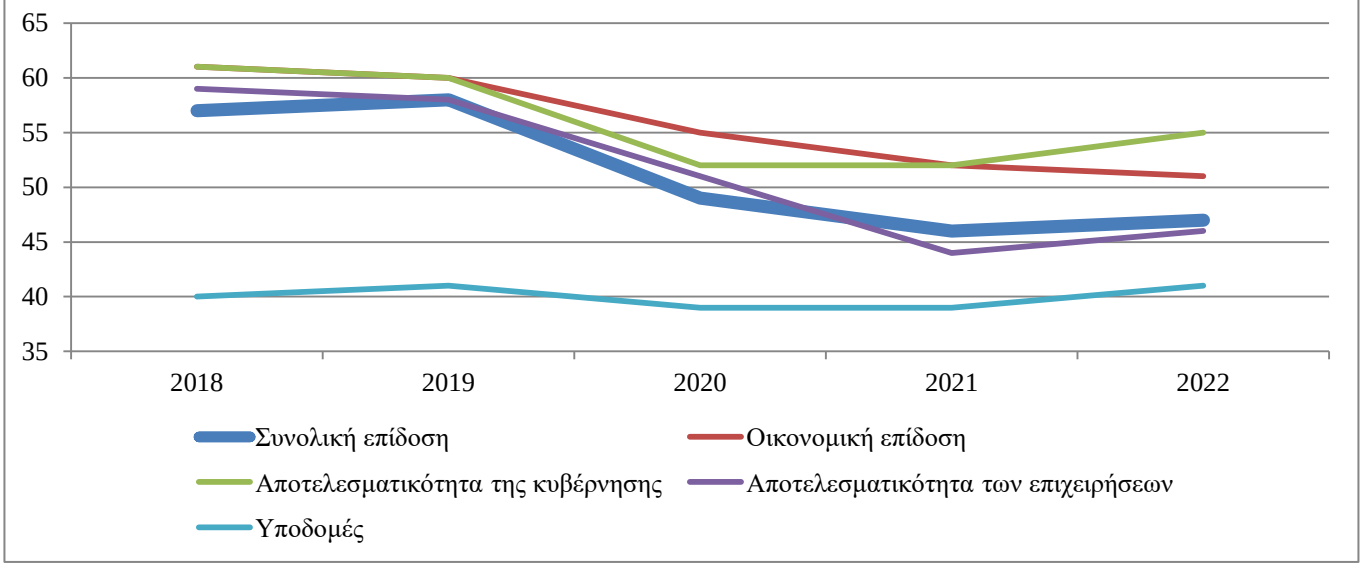

Πηγή: International Institute for Management Development

Στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων του για την κατάρτιση του δείκτη, το IMD διεξάγει ετησίως έρευνα γνώση σε στελέχη αναφορικά με τους 5 πιο ελκυστικούς παράγοντες σε κάθε χώρα. Όπως φαίνεται στο γράφημα 9 στην περίπτωση της Ελλάδας οι πιο ελκυστικοί παράγοντες είναι το εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό και το υψηλό εκπαιδευτικό επίπεδο ενώ οι λιγότερο ελκυστικοί η αποτελεσματικότητα του νομικού πλαισίου και η ανταγωνιστικότητα του φορολογικού καθεστώτος.

Γράφημα 9
Παράγοντες ελκυστικότητας της ελληνικής οικονομίας

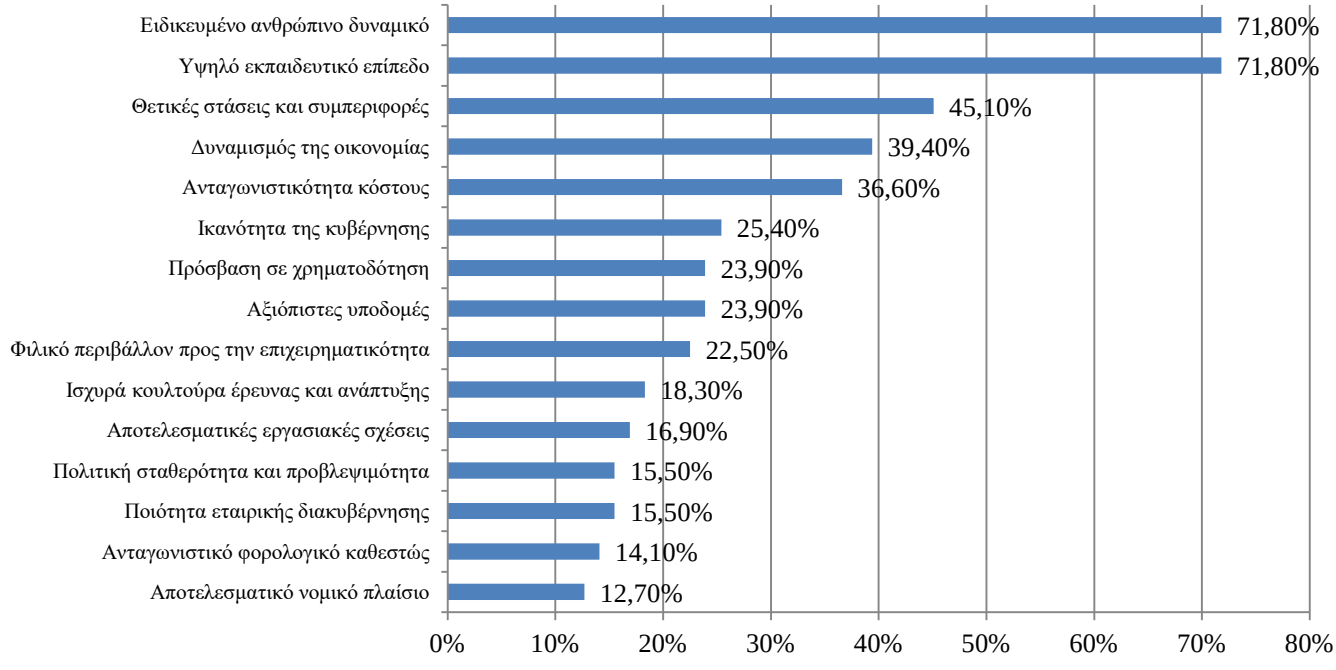

Πηγή: International Institute for Management Development

Πληθωρισμός

Στην Ελλάδα από την ένταξη μας στην Ευρωζώνη μέχρι και την εποχή της κρίσης χρέους είχαμε ένα σταθερό πληθωρισμό γύρω από το επίπεδο του 3%-3,5% (Γράφημα 10). Ακολούθησε μία έντονη τάση αποπληθωρισμού μετά το 2011 περνώντας σε αρνητικά επίπεδα από το 2013 και αγγίζοντας το επίπεδο του -2% το 2015. Κατά τη διάρκεια της περιόδου ανάκαμψης της οικονομίας που ακολούθησε (2016-2019) ο πληθωρισμός επέστρεψε ξανά σε θετικές τιμές οι οποίες για το μεγαλύτερο διάστημα κυμαίνονταν κάτω του 1%.

Με το ξέσπασμα της πανδημικής κρίσης το 2020 και τη συνακόλουθη μείωση της κατανάλωσης την οποία επέφεραν τα περιοριστικά μέτρα, ακολούθησε έντονος αποπληθωρισμός ο οποίος πέρασε πάλι σε αρνητικά επίπεδα αγγίζοντας τα επίπεδα αποπληθωρισμού της περιόδου 2013-2015. Αξίζει να σημειωθεί ότι κατά τη διάρκεια της πανδημίας η Ελλάδα γνώρισε τον μεγαλύτερο αποπληθωρισμό στην ΕΕ. Μετά την σταδιακή άρση των περιοριστικών μέτρων το 2021, ο πληθωρισμός άρχισε να κινείται με ρυθμούς κοντά στο 2% κατά το 3ο τρίμηνο και κοντά στο 4,5% το 4ο τρίμηνο ως αποτέλεσμα της επανάκαμψης της ζήτησης και της αύξησης του κόστους λόγω διατάραξης των εφοδιαστικών αλυσίδων. Σημειώνεται ότι αν και ο πληθωρισμός του 3ο τριμήνου του 2021 ήταν σε μεγάλο βαθμό διόρθωση της πτώσης τιμών που είχε προηγηθεί την αντίστοιχη περίοδο του 2020, ο πληθωρισμός του 4ο τριμήνου ξεπέρασε κατά πολύ τον αποπληθωρισμό του αντίστοιχου τριμήνου του προηγούμενου έτους.

Ο πληθωρισμός άρχισε να εκτινάσσεται από το 2022 φτάνοντας το 8,9% τον Μάρτιο και το 12,1% τον Ιούνιο όταν ανήλθε σε επίπεδα που είχαμε να αντικρύσουμε στην ελληνική οικονομία από το πρώτο μισό της δεκαετίας του 1990. Κατά το 3ο τρίμηνο του 2021 ο πληθωρισμός παρέμεινε σχετικά σταθερός μεταξύ 11,4% και 12,0% ενώ από τον Οκτώβριο του ίδιου έτους άρχισε να μειώνεται φτάνοντας τον Δεκέμβριο στο 7,2%.

Γράφημα 10
Πληθωρισμός στην Ελλάδα (2020=100)

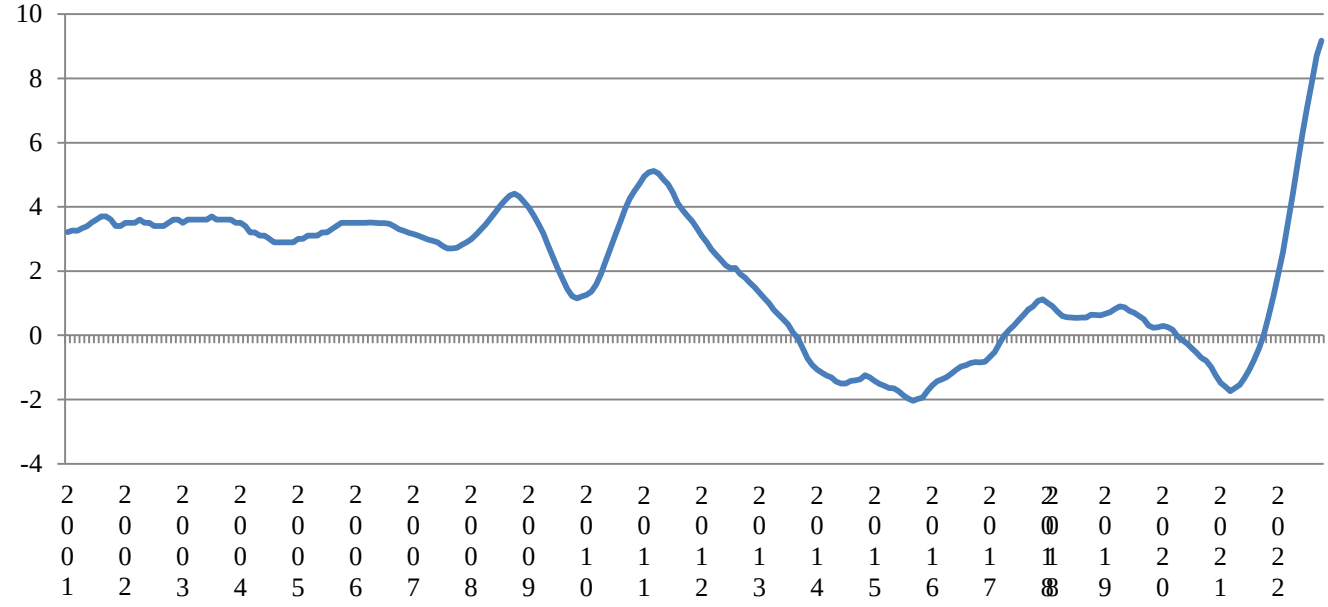

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Όσον αφορά στις εξέλιξη του Εναρμονισμένου Δείκτη Τιμών Καταναλωτή σε ευρύτερες κατηγορίες αγαθών και υπηρεσιών για το 2022 σε σχέση με το 2021, όπως φαίνεται και στο γράφημα __ που ακολουθεί η μεγαλύτερη αύξηση παρατηρήθηκε στις τιμές της ενέργειας οι οποίες αυξήθηκαν κατά 41%. Ακολουθούν τα είδα διατροφής με αύξηση στο σύνολό τους κατά 9,7% και τα βιομηχανικά αγαθά κατά 5%. Η μικρότερη αύξηση παρατηρήθηκε (0,4%) στις τιμές των υπηρεσιών οι οποίες έμεινα πρακτικά αμετάβλητες.

Γράφημα 11
ΕνΔΤΚ βασικών αγαθών και υπηρεσιών

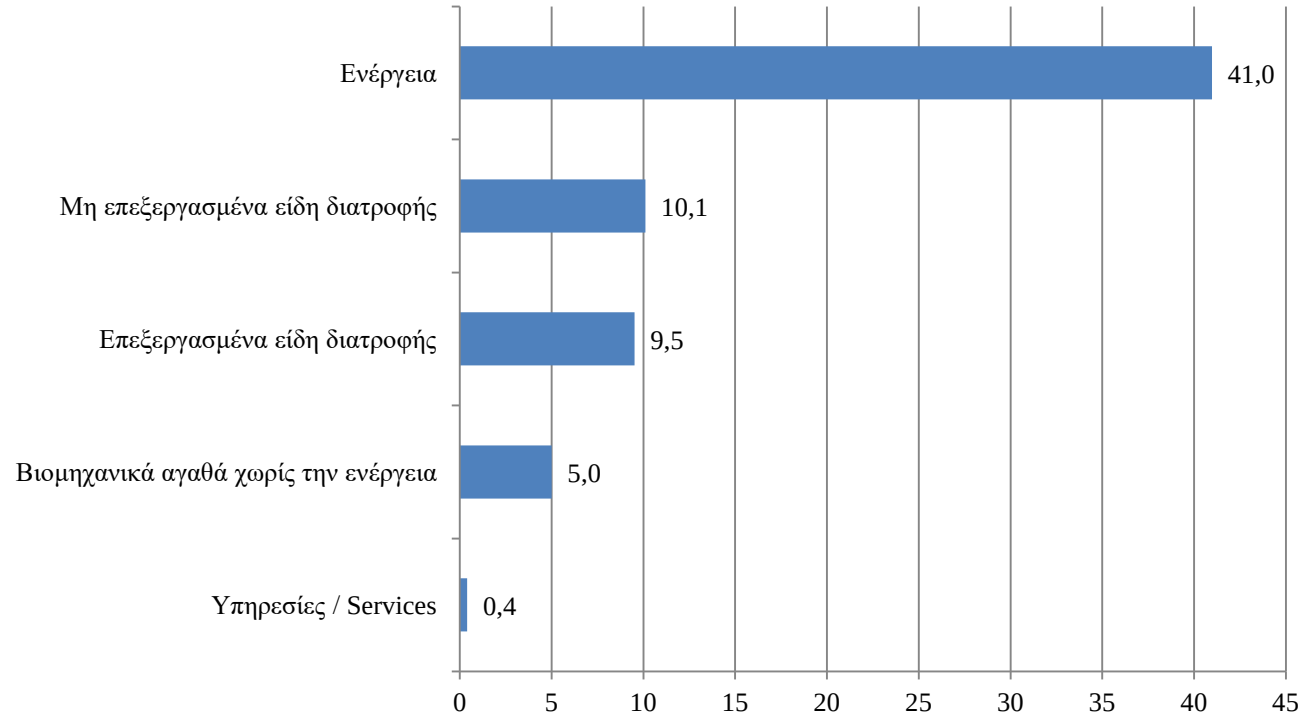

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Οι αυξήσεις που περιγράφηκαν παραπάνω πυροδότησαν μία σειρά από αυξήσεις στο κόστος διαβίωσης των νοικοκυριών όπως φαίνεται στον πίνακα 4.

Η αύξηση των τιμών της ενέργειας οδήγησε σε μία μεγάλη αύξηση του κόστους στέγασης κατά 24,1%. Επισημαίνεται ότι η αύξηση αυτή προέκυψε μετά και τις κυβερνητικές επιδοτήσεις στην ενέργεια αποσυμφόρησαν το κόστος στέγασης το τελευταίο τρίμηνο καθώς μείωσαν την τιμή του ηλεκτρικού ρεύματος για τους καταναλωτές και αποσυνέδεσαν εν τέλει τον ΔΤΚ του ηλεκτρικού ρεύματος από τις τιμές του φυσικού αερίου (National Bank of Greece, 2022).

Η δεύτερη μεγαλύτερη αύξηση παρατηρήθηκε στο κόστος μεταφορών 15,5%, εξαιτίας αφενός των αυξήσεων στις τιμές των καυσίμων και αφετέρου στις τιμές αγοράς καινούργιων και μεταχειρισμένων αυτοκινήτων.

Η τρίτη μεγαλύτερη αύξηση παρατηρήθηκε στο κόστος της διατροφής (11,8%) εξαιτίας αντίστοιχων αυξήσεων στις τιμές των κρεάτων, των γαλακτοκομικών, των ελαίων και των λαχανικών.

Πίνακας 4 Δείκτης Τιμών Καταναλωτή ανά ομάδα αγαθών (Ετος βάσης: 2020=100)													
Ομάδες αγαθών και υπηρεσιών	Ιαν. 2022 / Ιαν. 2021	Φεβρ. 2022 / Φεβρ. 2021	Μαρτ. 2022 / Μαρτ. 2021	Απρ. 2022 / Απρ. 2021	Μάιος 2022 / Μάιος 2021	Ιουν. 2022 / Ιουν. 2021	Ιουλ. 2022 / Ιουλ. 2021	Αυγ. 2022 / Αυγ. 2021	Σεπτ. 2022 / Σεπτ. 2021	Οκτ. 2022 / Οκτ. 2021	Νοέμ. 2022 / Νοέμ. 2021	Δεκ. 2022 / Δεκ. 2021	Μέση ετήσια μεταβολή 2022/2021
1 Διατροφή και μη αλκοολούχα ποτά	5,2%	7,1%	8,1%	10,9%	12,1%	12,6%	13,0%	13,2%	13,5%	14,8%	15,0%	15,5%	11,8%
2 Αλκοολούχα ποτά και καπνός	-0,1%	-0,2%	0,4%	0,0%	0,9%	0,9%	1,5%	1,8%	2,0%	2,2%	2,8%	2,5%	1,2%
3 Ένδυση και υπόδηση	7,0%	5,6%	6,5%	1,6%	5,6%	4,6%	3,4%	2,7%	3,5%	5,4%	10,9%	5,4%	5,2%
4 Στέγαση	22,6%	25,4%	29,9%	35,2%	35,0%	31,5%	30,9%	31,4%	35,4%	11,2%	4,8%	2,5%	24,1%
5 Διαρκή αγαθά, είδη νοικοκυριού και υπηρεσίες	3,0%	4,1%	3,7%	4,2%	5,1%	6,5%	8,2%	9,5%	9,3%	10,6%	11,0%	11,3%	7,2%
6 Υγεία	-0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,5%	0,6%	0,7%	2,7%	2,8%	2,7%	2,8%	2,8%	1,3%
7 Μεταφορές	11,1%	12,2%	15,4%	15,4%	18,8%	25,0%	20,6%	16,0%	14,2%	13,8%	14,5%	9,0%	15,5%
8 Επικοινωνίες	-3,2%	-3,1%	-2,9%	-2,7%	-2,5%	-2,3%	-2,1%	-2,2%	-2,1%	-2,0%	-2,1%	-2,1%	-2,4%
9 Αναψυχή, πολιτιστικές δραστηριότητες	-0,5%	-0,4%	0,1%	1,2%	1,3%	1,7%	2,0%	2,3%	2,1%	2,5%	2,7%	3,2%	1,5%
10 Εκπαίδευση	0,9%	0,9%	0,9%	0,9%	0,9%	0,9%	0,9%	0,9%	1,8%	2,0%	2,2%	2,2%	1,3%
11 Ξενοδοχεία, καφέ, εστιατόρια	1,6%	1,7%	2,8%	3,8%	5,1%	6,5%	6,4%	6,7%	9,1%	8,6%	8,0%	7,6%	5,7%
12 Άλλα αγαθά και υπηρεσίες	0,4%	-0,2%	0,1%	0,9%	0,4%	2,3%	2,5%	3,7%	3,2%	4,2%	4,9%	5,2%	2,3%
Γενικός Δείκτης τιμών καταναλωτή	6,2%	7,2%	8,9%	10,2%	11,3%	12,1%	11,6%	11,4%	12,0%	9,1%	8,5%	7,2%	9,6%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Παραγωγικότητα

Στο πλαίσιο της μελέτης μας εξετάζουμε την επίπτωση του εργατικού κόστους στην παραγωγικότητα. Ξεκινάμε με την αποτύπωση της παραγωγικότητας της Ελλάδας ως συνάρτηση του παραγόμενου προϊόντος ανά εργαζόμενο. Στο γράφημα που ακολουθεί αποτυπώνεται η παραγωγικότητα ανά εργαζόμενο στην Ελλάδα σε σχέση με τον αντίστοιχο μέσο όρο της ΕΕ.

Όπως φαίνεται, η παραγωγικότητα ανά εργαζόμενο στην Ελλάδα κατά την περίοδο της κρίσης με βάση αναφοράς την ΕΕ μειώθηκε σημαντικά σε ποσοστό πάνω από 15%. Η πτώση της παραγωγικότητας συνεχίστηκε έως και το 2020 όπου έφτασε στο χαμηλότερο επίπεδο της, στο 65,4% του μέσου όρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η αντιστροφή του κλίματος στις επενδύσεις αντικατοπτρίζεται στην παραγωγικότητα της εργασίας στην Ελλάδα. Ο δείκτης παραγωγικότητας διαμορφώθηκε στο 66,4% της μέσης παραγωγικότητας της ΕΕ, σημειώνοντας για πρώτη φορά αύξηση μετά το ξέσπασμα της κρίσης χρέους (Γράφημα 12).

Γράφημα 12
Παραγωγικότητα ανά εργαζόμενο στην Ελλάδα (ΕΕ=100)

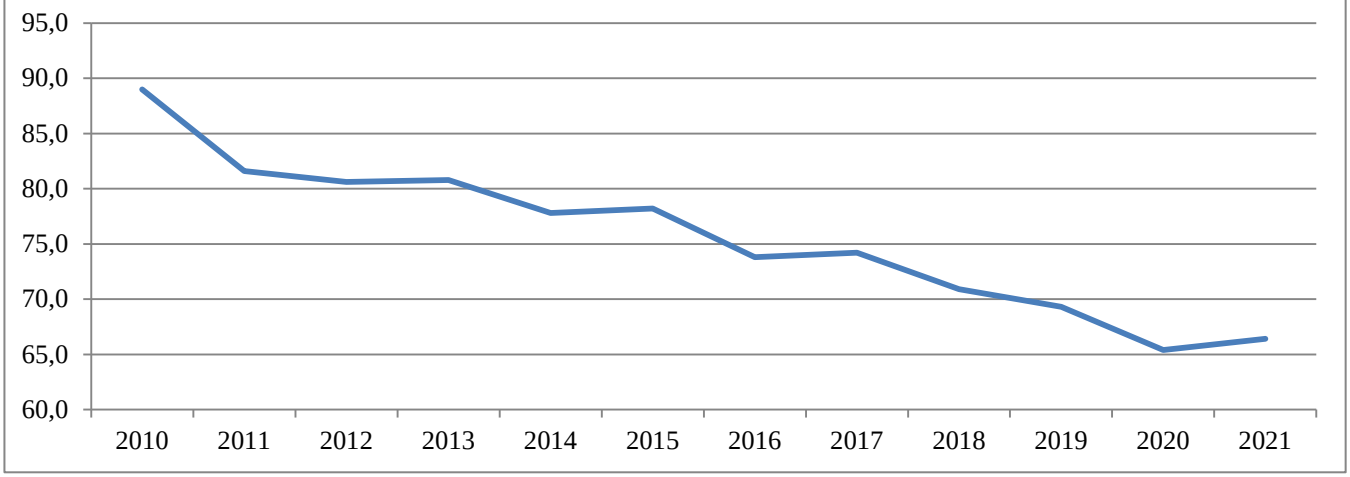

Πηγή: Eurostat

Ωστόσο δεν μπορούμε να παραβλέψουμε το γεγονός ότι η Ελλάδα εξακολουθεί να βρίσκεται στην προ τελευταία θέση τού μέσου όρου της παραγωγικότητας της ΕΕ με την Βουλγαρία να βρίσκεται στην τελευταία θέση με 53,5%. Με βάση τον προηγούμενο δείκτη, οι πιο παραγωγικές χώρες είναι η Ιρλανδία, το Λουξεμβούργο και το Βέλγιο. Σημειώνεται ότι δεδομένου πως ο δείκτης προκύπτει από τη σύγκριση με τον μέσο όρο της ΕΕ, η επίδραση της πανδημίας ή όποιου άλλου διεθνούς εξωγενούς σοκ κατά κάποιο τρόπο εξαλείφεται.

Όσον αφορά στο βάρους του εργατικού κόστους στο συνολικό κόστος των ελληνικών επιχειρήσεων, σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία της Eurostat, αυτό μειώθηκε μετά την κρίση χρέους από 23,4% το 2011 σε 18,8% το 2014. Από το 2017 αυξάνεται σταθερά φτάνοντας στο 20,6% το 2020. Το ποσοστό αυτό είναι σημαντικά χαμηλότερο από τον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης που είναι 23,4% με την Ελλάδα να βρίσκεται στην 16^{η} θέση στην ΕΕ.

Γράφημα 13
% του εργατικού κόστους στο συνολικό κόστος των επιχειρήσεων

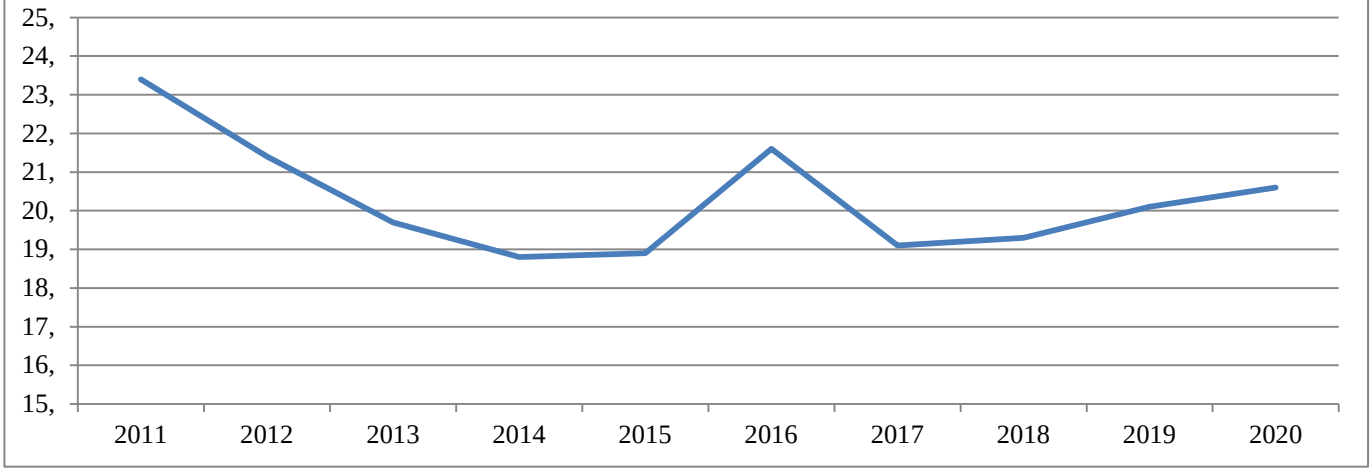

Πηγή: Eurostat

Προσδιοριστικοί παράγοντες της παραγωγικότητας

Με βάση την προηγηθείσα ανάλυση, τεκμαίρεται ότι παρά τη μείωση του εργατικού κόστους που έχει επικρατήσει στην Ελλάδα μετά τη μείωση του κατώτατου μισθού από την περίοδο των μνημονίων, ειδικά σε σύγκριση με τις υπόλοιπες χώρες της ΕΕ, η παραγωγικότητα της εργασίας στην ελληνική οικονομία βαίνει σταθερά μειούμενη. Τι επηρεάζει λοιπόν αρνητικά την παραγωγικότητα της εργασίας. Με βάση την οικονομική θεωρία δύο παράγοντες επηρεάζουν την παραγωγικότητα της εργασίας:

- Η ποιότητα του ανθρώπινου κεφαλαίου
- Η τεχνολογία
- Το υλικό κεφάλαιο

Ένας από τους πιο ευρέως αποδεκτούς δείκτες αποτύπωσης της ποιότητας του ανθρώπινου κεφαλαίου είναι ο Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών[1] και συγκεκριμένα τους υποδείκτες που αφορούν στην υγεία και στην εκπαίδευση του εργατικού δυναμικού. Όπως φαίνεται υπάρχει μία συνεχής βελτίωση του ανθρώπινου κεφαλαίου στην Ελλάδα η οποία είναι αναμενόμενη για όλες τις ανεπτυγμένες χώρες. Αν και σε άλλες χώρες της ΕΕ (ειδικά στις χώρες που προέκυψαν μετά τις τελευταίες διευρύνσεις της) οι δείκτες αυτοί έχουν συμπληρώσει μεγαλύτερους ρυθμούς αύξησης το σημαντικό εδώ είναι ότι η ποιότητα του ανθρώπινου κεφαλαίου δεν έχει μειωθεί κατά τη διάρκεια της κρίσης.

Η Ελλάδα σημείωσε οριακή βελτίωση το 2021 φτάνοντας την τιμή 0,887 σε σχέση με το 2020 που ήταν 0,886 (Πίνακας 5). Η εν λόγω τιμή τού δείκτη κατατάσσει την Ελλάδα στην 33^{η} θέση της παγκόσμιας κατάταξης και στη 18^{η} θέση στην ΕΕ. Το 2021 βρισκόμαστε σε χαμηλότερη τιμή από το 2019 (0,889) κυρίως λόγω της μείωσης του προσδόκιμου ζωής κατά τη γέννηση κάτι το οποίο οφείλεται στις επιπτώσεις τις πανδημικής κρίσης και σε γενικές γραμμές έχει παρατηρηθεί στις περισσότερες χώρες (Schöley et al., 2022). Η αύξηση στο κατά κεφαλήν ακαθάριστο εισόδημα σε μονάδες αγοραστικές δύναμης ήταν 29.002 $ (PPP) αυξήθηκε σημαντικά σε σχέση με το 2019 αλλά δεν έχει ξεπεράσει το αντίστοιχο εισόδημα του 2019 ((29.103 $ (PPP)) ενώ υπολείπεται σημαντικά από το εισόδημα των Ελλήνων πριν την κρίση χρέους.

Πίνακας 5
Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης του ΟΗΕ

Έτος	Προσδόκιμο ζωής	Αναμενόμενα έτη εκπαίδευσης	Μέσος όρος ετών εκπαίδευσης	Κατά κεφαλή (κκ) Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν σε PPP$	Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης
2005	79.7	16.4	10.1	35.016	0,863
2010	80.5	16.8	10.2	32.427	0,869
2015	80,7	18,3	10,7	28.209	0,880
2016	81.2	18.6	10.33	28.195	0.877
2017	80.9	19.1	10.5	28.461	0,880
2018	81,4	19,5	10,8	28.556	0,886
2019	81,2	20	11.1	29.103	0.889
2020	80.9	20	11.4	26.681	0.886
2021	80.1	20	11.4	29.002	0.887

Πηγή: Human Development Report 2021/22 – Επεξεργασία ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

[1] Στον δείκτη συνυπολογίζονται το κατά κεφαλήν εισόδημα σε μονάδες αγοραστικής δύναμης (PPP), τα έτη εκπαίδευσης και το προσδόκιμο ζωής κατά τη γέννηση.

Επιπροσθέτως εξετάζουμε τον συνθετικό Ευρωπαϊκό Δείκτη Δεξιοτήτων (European Skills Index) ο οποίος καταρτίζεται από τον CEDEFOP και καταγράφει την κατάσταση των χωρών της ΕΕ σε σχέση με τις δεξιότητες του ανθρώπινου δυναμικού τους. Ο δείκτης αποτελείται από τρεις επί μέρους συνθετικούς υποδείκτες οι οποίοι είναι:

- η ανάπτυξη δεξιοτήτων (skills development) που μετρά το επίπεδο εκπαίδευσης και κατάρτισης στη χώρα
- η ενεργοποίηση των δεξιοτήτων (Skills activation) που μετρά τον βαθμό μετάβασης από το εκπαιδευτικό σύστημα στην αγορά εργασίας
- και το ταίριασμα των δεξιοτήτων (Skills matching) που μετρά τον βαθμό στον οποίο οι υφιστάμενες δεξιότητες του εργατικού δυναμικού ανταποκρίνονται στην ανάγκες της αγοράς εργασίας.

Όπως φαίνεται και από τον πίνακα 6 που ακολουθεί, η Ελλάδα έχει βελτιώσει σημαντικά τις επιδόσεις της σημειώνοντας επίδοση στον συνθετικό δείκτη 23 το έτος 2022 από 20 το 2020. Η βελτίωση αυτή οφείλεται σε αντίστοιχες βελτιώσεις και στους τρεις συνθετικούς υποδείκτες.

Πίνακας 6
Ευρωπαϊκός Δείκτης Δεξιοτήτων - Ελλάδα

	2020	2021	2022
Ανάπτυξη δεξιοτήτων	33	34	35
Ενεργοποίηση των δεξιοτήτων	33	34	32
Ταίριασμα των δεξιοτήτων	10	12	13
Συνθετικό δείκτης	20	21	23

Πηγή: CEDEFOP

Ωστόσο δεν πρέπει να παραβλέψουμε ότι παρά τις βελτιωμένες επιδόσεις της, η Ελλάδα καταλαμβάνει μία από τις χαμηλότερες θέσεις στον συνθετικό υποδείκτη στο σύνολο των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Περνάμε στο άλλο παράγοντα που επηρεάζει (κατά κύριο λόγο) την παραγωγικότητα της εργασίας, το υλικό κεφάλαιο. Το υλικό κεφάλαιο θεωρείται ο πιο ζωτικός παράγοντας για τη μεγέθυνση του ΑΕΠ (με την προϋπόθεση ότι υπάρχει η αντίστοιχη εγχώρια ή αλλοδαπή ζήτηση για κατανάλωση) καθώς είναι ο παράγοντας ο οποίος μπορεί να διευρύνει τις παραγωγικές δυνατότητας μιας οικονομίας. Χρησιμοποιούμε τον Ακαθάριστο Σχηματισμό Παγίου Κεφαλαίου και για λόγους απλούστευσης θεωρούμε ότι στις επενδύσεις παγίου κεφαλαίου ενσωματώνεται και η τεχνολογία.

Οι επενδύσεις είναι η συνιστώσα η οποία επλήγη περισσότερο μετά την κρίση χρέους του 2008. Εν τούτοις μετά από χρόνια συνεχούς κατακρήμνισης το 2021 ο Ακαθάριστος Σχηματισμός Παγίου Κεφαλαίου έφτασε τα 23.731 εκ. € σε σταθερές τιμές, σημειώνοντας μία αξιοσημείωτη αύξηση της τάξης του 19,80% σε σχέση με το προηγούμενο έτος και 21,22% σε σχέση με το επίπεδο του 2019 (Γράφημα 14).

Οι αποσβέσεις και το 2021 ξεπέρασαν τον ακαθάριστο σχηματισμό παγίου κεφαλαίου οπότε για 12η συνεχόμενη χρονιά έχουμε καθαρή αποεπένδυση από την ελληνική οικονομία ύψους -2.401 εκ. € η οποία είναι η μικρότερη αποεπένδυση που παρατηρείται μετά το έτος 2010 όταν ξεκίνησε το φαινόμενο.

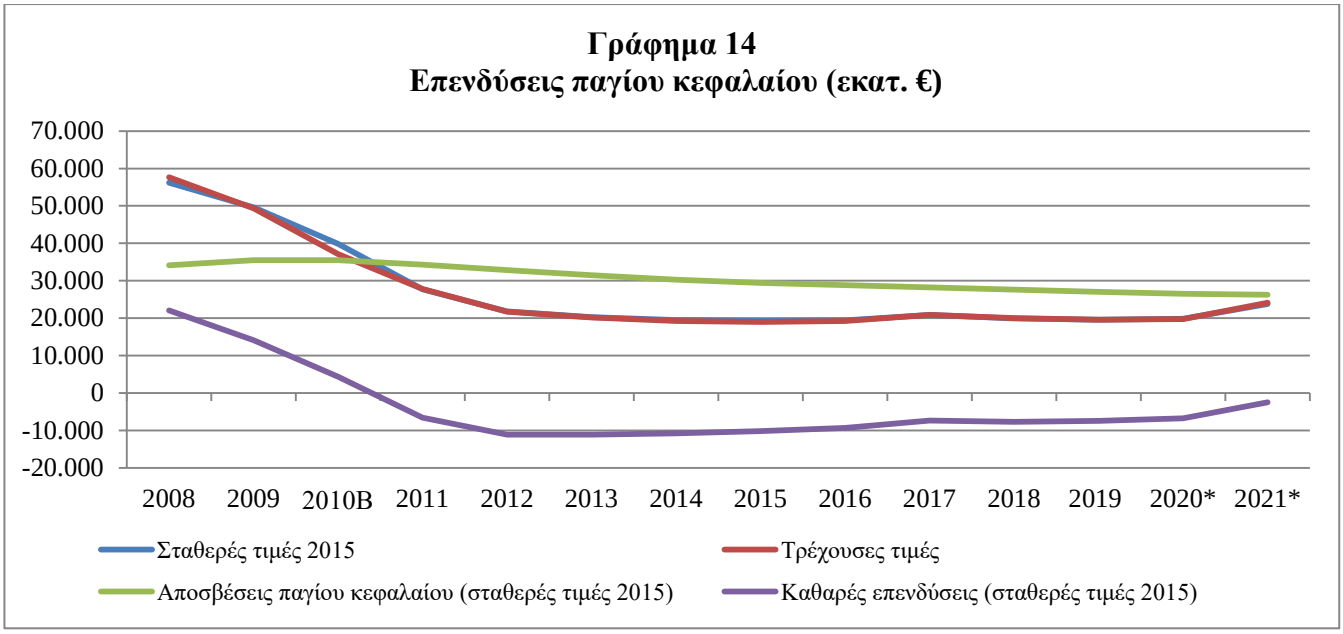

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Κατά την περίοδο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου του 2022 οι επενδύσεις έφτασαν αθροιστικά τα 19.463 εκατ. € σε σταθερές τιμές, σημαντικά αυξημένες (10,2%) από τις επενδύσεις της αντίστοιχης περιόδου του προηγούμενου έτους (17.665 εκατ. €). Εφόσον οι επενδύσεις διατηρηθούν στο ίδιο επίπεδο και το 4^{ο} τρίμηνο του 2022, με βάση τους υπολογισμούς μας για τις αποσβέσεις, προβλέπουμε ότι το 2022 θα είναι η πρώτη χρόνια μετά το 2011 που η ελληνική οικονομία θα περάσει ξανά σε θετικό μέγεθος καθαρών επενδύσεων.

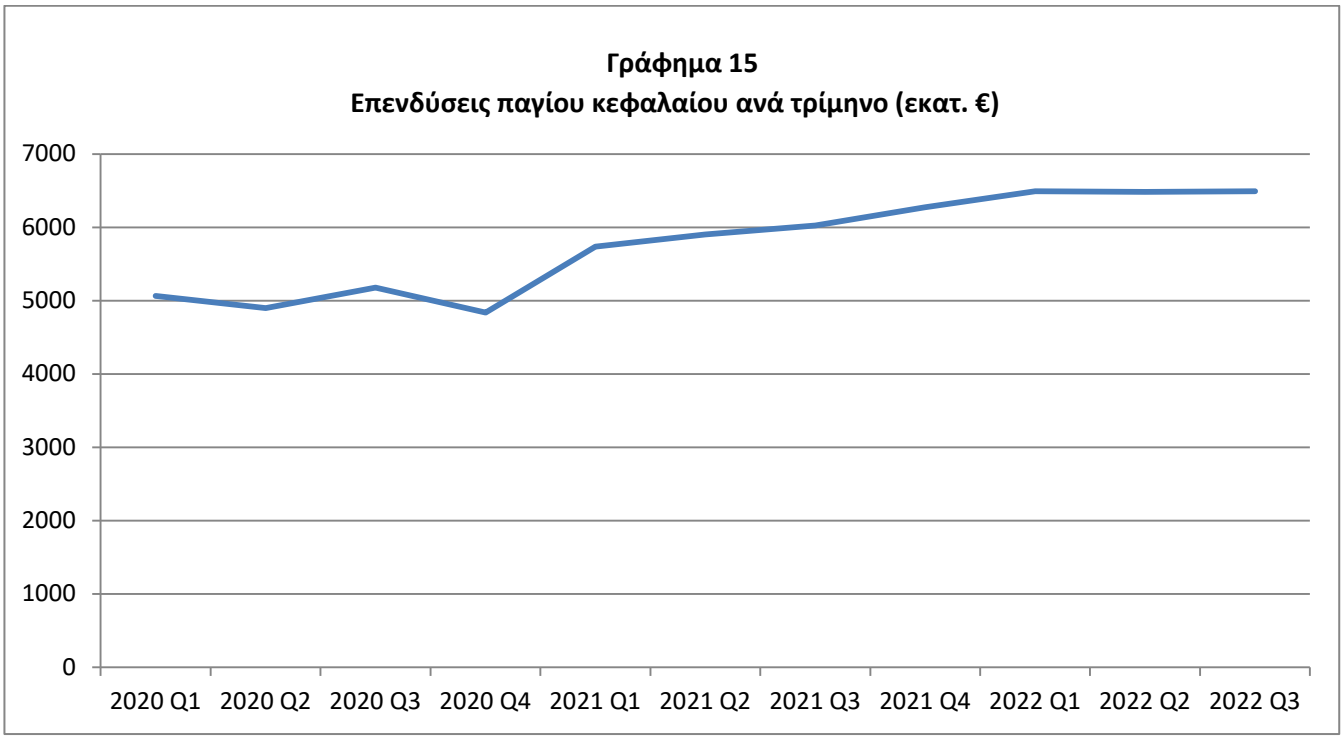

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Όσον αφορά την κατανομή των επενδύσεων κατά είδος, παρατηρήθηκε αύξηση σε όλα τα επενδυτικά αγαθά εκτός από τα αγροτικά προϊόντα όπου είχαμε μείωση της τάξης τού -23,94%. Η μεγαλύτερη αύξηση των επενδύσεων παρατηρήθηκε στον τομέα των μεταλλικών προϊόντων και μηχανημάτων τα οποία αυξήθηκαν κατά 34,87%, στις κατοικίες κατά 27,23% και στον εξοπλισμό μεταφορών κατά 25,67% (Γράφημα 16).

Γράφημα 16
Ακαθάριστος Σχηματισμός Παγίου Κεφαλαίου 2019-2021 (εκ. €)

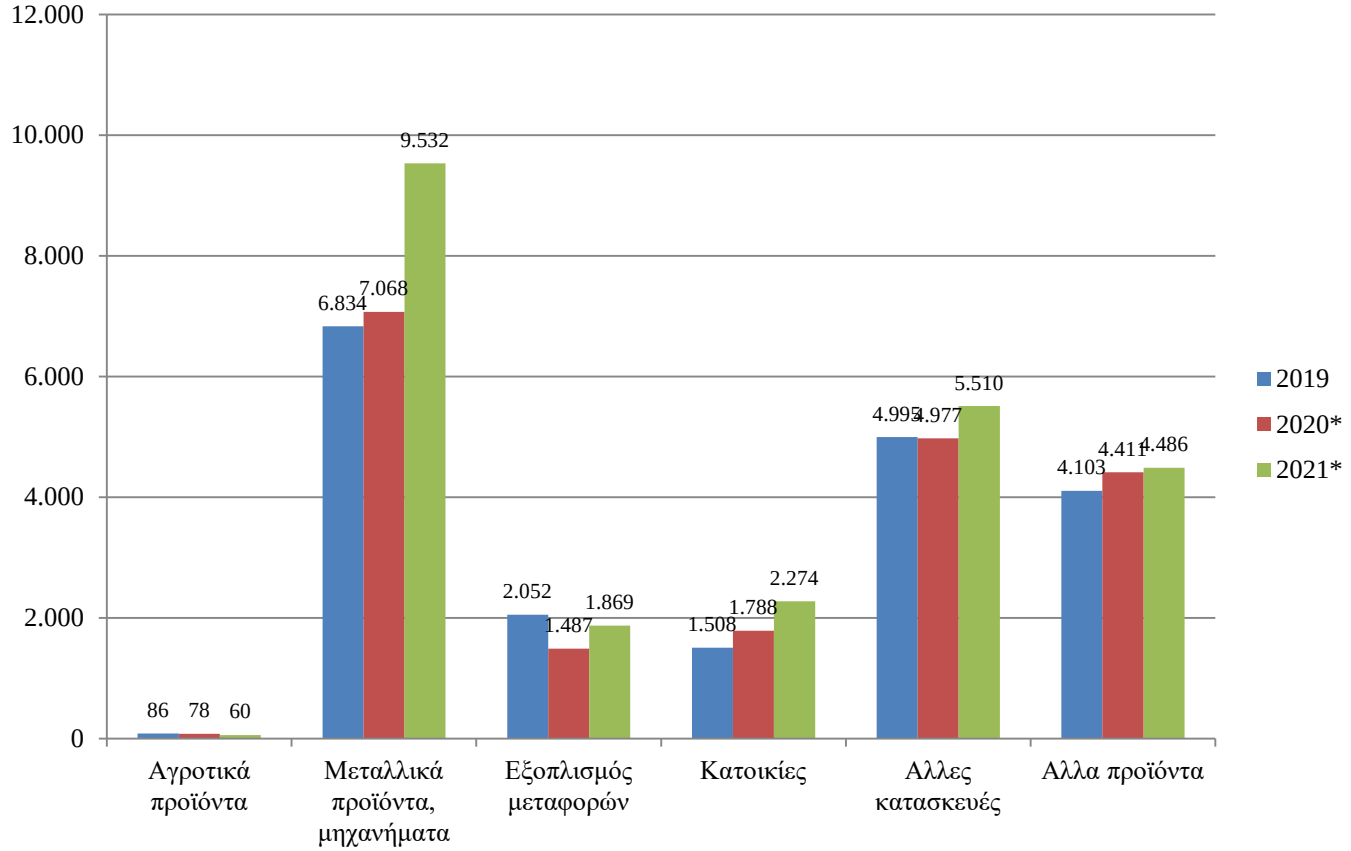

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Προκειμένου να διαπιστώσουμε εάν αυτή η αξιοσημείωτη αύξηση των επενδύσεων στην Ελλάδα συνιστά μία πραγματική αλλαγή στο επενδυτικό περιβάλλον ή πρόκειται για μία συγκυριακή διόρθωση μετά την ύφεση της πανδημίας διενεργούμε συγκρίσεις με τις υπόλοιπες χώρες της ΕΕ.

Όπως φαίνεται και στον πίνακα 7 που ακολουθεί, η Ελλάδα πέτυχε σε τρέχουσες τιμές[2] τη μεγαλύτερη αύξηση επενδύσεων (21,90%) στο σύνολο των χωρών της ΕΕ την περίοδο 2020-2021 με τον μέσο όρο για την ΕΕ και την Ευρωζώνη κατά το ίδιο έτος να είναι 7,67% και 7,39% αντίστοιχα. Επιπλέον η Ελλάδα το 2021 εμφανίζει αύξηση των επενδύσεων κατά 23,05% σε σχέση με το έτος 2019, πριν δηλαδή την πανδημία. Το προαναφερθέν ποσοστό συνιστά τη δεύτερη μεγαλύτερη αύξηση στην ΕΕ μετά της Εσθονίας (28,64%) και σαφώς μεγαλύτερη από τον μέσο όρο της ΕΕ και της Ευρωζώνης (2,68% και 1,68% αντίστοιχα).

[2] Για τη σύγκριση με τις χώρες της ΕΕ χρησιμοποιούμε τρέχουσες τιμές λόγω της μη δημοσίευσης των στοιχείων σε σταθερές τιμές από την Eurostat.

Πίνακας 7 Επενδύσεις χωρών μελών της ΕΕ – 2019-2021 (τρέχουσες τιμές σε εκ. €)							
	2019	2020	2021		2019-2020	2020-2021	2019-2021
ΕΕ 27	3.115.600,3	2.971.169,6	3.199.181,8		-4,64%	7,67%	2,68%
Ευρωζώνη	2.657.151,6	2.515.939,1	2.701.895,1		-5,31%	7,39%	1,68%
Ελλάδα	19.595,1	19.778,8	24.110,8		0,94%	21,90%	23,05%
Μάλτα	2.879,3	2.681,9	3.237,8		-6,86%	20,73%	12,45%
Σλοβενία	9.495,6	8.870,0	10.618,5		-6,59%	19,71%	11,83%
Ιταλία	323.203,4	297.961,9	355.629,5		-7,81%	19,35%	10,03%
Γαλλία	572.293,0	529.854,0	606.168,0		-7,42%	14,40%	5,92%
Ουγγαρία	39.573,7	36.558,8	41.805,0		-7,62%	14,35%	5,64%
Σουηδία	116.402,7	120.694,3	137.641,5		3,69%	14,04%	18,25%
Λιθουανία	10.481,7	10.616,2	12.016,7		1,28%	13,19%	14,64%
Πορτογαλία	38.815,2	38.509,8	43.588,1		-0,79%	13,19%	12,30%
Αυστρία	98.948,0	95.296,8	107.538,4		-3,69%	12,85%	8,68%
Λουξεμβούργο	10.854,5	10.694,3	11.963,8		-1,48%	11,87%	10,22%
Ρουμανία	51.514,8	51.881,1	57.914,6		0,71%	11,63%	12,42%
Δανία	65.746,1	69.506,2	76.124,5		5,72%	9,52%	15,79%
Βέλγιο	116.213,9	111.258,5	121.497,3		-4,26%	9,20%	4,55%
Τσεχία	61.068,3	57.290,8	61.870,0		-6,19%	7,99%	1,31%
Κροατία	11.845,1	11.210,8	12.077,5		-5,35%	7,73%	1,96%
Λετονία	7.101,5	7.002,5	7.499,6		-1,39%	7,10%	5,61%
Ολλανδία	172.808,0	172.937,0	184.613,0		0,07%	6,75%	6,83%
Γερμανία	742.361,0	736.147,0	783.804,0		-0,84%	6,47%	5,58%
Εσθονία	7.055,5	8.563,4	9.076,2		21,37%	5,99%	28,64%
Ισπανία	249.502,0	227.565,0	238.550,0		-8,79%	4,83%	-4,39%
Φινλανδία	57.149,0	57.249,0	59.450,0		0,17%	3,84%	4,03%
Σλοβακία	20.296,4	18.225,4	18.664,4		-10,20%	2,41%	-8,04%
Πολωνία	100.734,4	96.351,6	97.964,4		-4,35%	1,67%	-2,75%
Κύπρος	4.392,3	4.661,8	4.672,8		6,14%	0,24%	6,39%
Βουλγαρία	11.455,1	11.750,2	11.616,6		2,58%	-1,14%	1,41%
Ιρλανδία	193.706,2	158.065,8	99.196,4		-18,40%	-37,24%	-48,79%

Πηγή: Eurostat

Παρά τη θετική εξέλιξη δεν πρέπει να παραβλέπουμε το τεραστίου ύψους πάγιο κεφάλαιο το οποίο έχει απολέσει η χώρα μετά την κρίση. Η αθροιστική αποεπένδυση η οποία συντελέστηκε μετά την κρίση χρέους αγγίζει σύμφωνα με υπολογισμούς μας τα 91 δις € σε σταθερές τιμές με ό,τι αυτό συνεπάγεται για τις αναπτυξιακές προοπτικές της ελληνικής οικονομίας μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα καθώς και για την ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας.
Η πορεία της αποεπένδυσης τα τελευταία χρόνια καθώς και οι τάσεις της περιόδου Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου του 2022 δείχνουν ότι ενδεχομένως η χώρα μας να ξαναγυρίσει σε θετικό πρόσημο καθαρών επενδύσεων το 2022 τονώνοντας σημαντικά την παραγωγικότητα της εργασίας.

Άμεσες Ξένες Επενδύσεις

Το 2021 σημειώθηκε μία μεγάλη αύξηση στις εισροές Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην Ελλάδα αφού ανήλθαν στα 5.350 εκ. € ποσό το οποίο αποτελεί ιστορικό ρεκόρ για την ελληνική οικονομία (Γράφημα 17). Η συγκυρία αυτή αναμφισβήτητα αποτελεί μία θετική εξέλιξη για τη χώρα μας ειδικά αν συνυπολογίσουμε τη μεγάλη αύξηση των εγχώριων ιδιωτικών επενδύσεων που αναλύσαμε παραπάνω.

Γράφημα 17
Εισροές ΑΞΕ στην Ελλάδα (εκ. €)

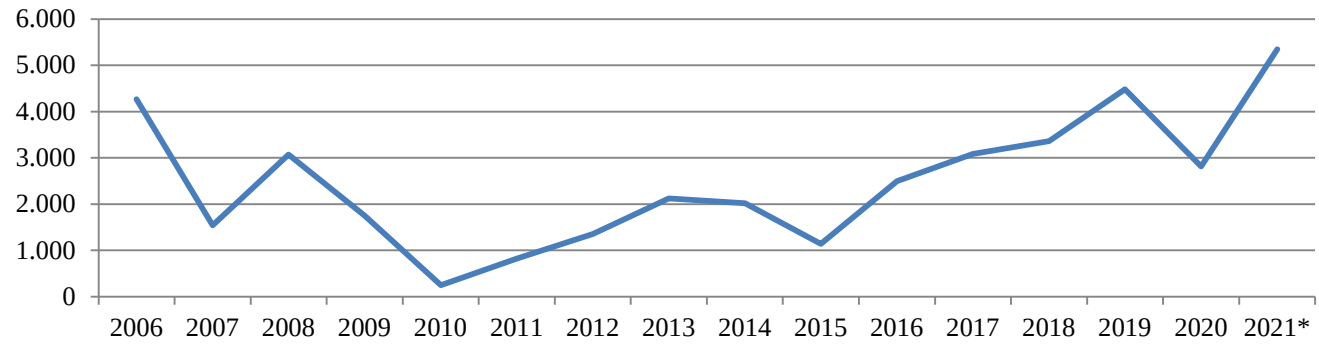

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Θετικό στοιχείο αποτελεί ότι μετά από χρόνια αυξημένων εξαγορών και συγχωνεύσεων οι οποίες ήταν αποτέλεσμα αφενός της μείωσης της συμμετοχής των ελληνικών μητρικών λόγω της κρίσης χρέους και αφετέρου των εκτεταμένων αποκρατικοποιήσεων από το 2019, αναγνωρίζουμε μία σημαντική αύξηση στην αξία των πρωτογενών ΑΞΕ, κάτι το οποίο επισημαίνεται τόσο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή όσο και από την συμβουλευτική εταιρία Ernst & Young.

Γράφημα 18
Αριθμός πρωτογενών επενδύσεων, εξαγορών και συγχωνεύσεων (ροές)

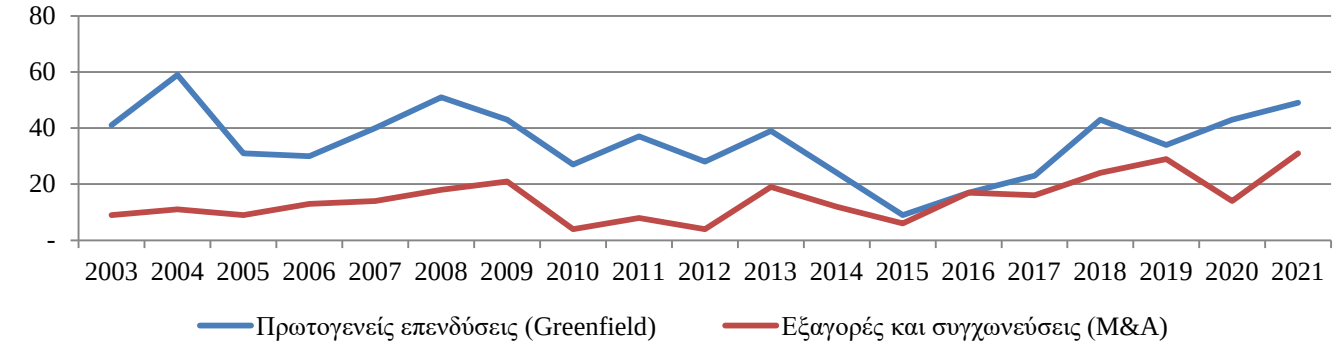

Πηγή: UNCTAD

Γράφημα 19
Αξία πρωτογενών επενδύσεων, εξαγορών και συγχωνεύσεων (εκ. $) (ροές)

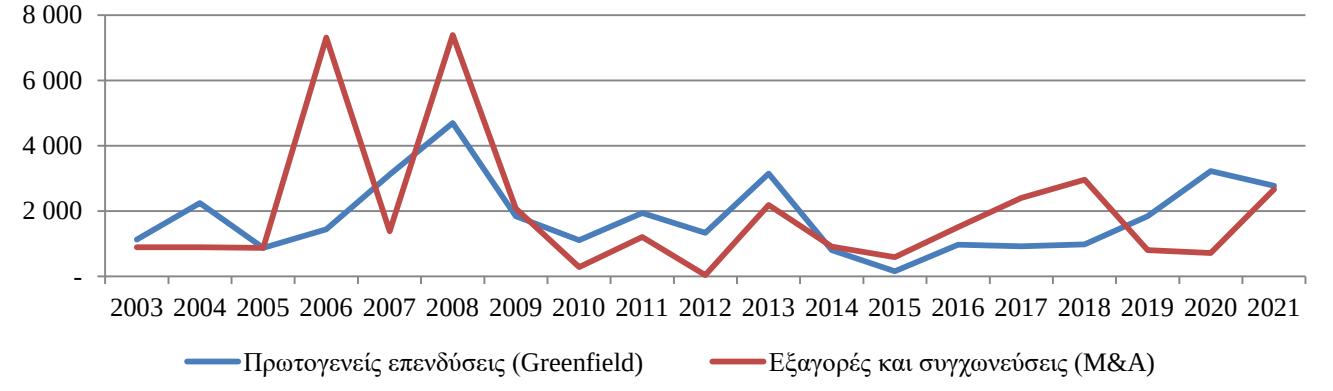

Πηγή: UNCTAD

Ωστόσο εάν δούμε τη συνολική εικόνα, η κατάσταση ενδεχομένως να είναι λιγότερο αισιόδοξη. Όπως τονίσαμε στην περσινή έκθεση του ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ, το 2020 κατά τη διάρκεια της πανδημίας συντελέστηκε μία μεγάλη φυγή ξένων κεφαλαίων από τη χώρα μειώνοντας τα αποθέματα ΑΞΕ[3] στη χώρα από 40.194 εκ. € το 2019 σε 31.849 εκ. € το 2020, σημειώνοντας μία μείωση κατά 21% περίπου. Το 2021 (Γράφημα 20) τα αποθέματα ΑΞΕ στην Ελλάδα έφτασαν τα 37.182 εκ. € σημειώνοντας μία αύξηση της τάξης τού 16,75%. Το μέγεθος δε των αποθεμάτων του 2019 υπολείπεται σημαντικά (κατά -7,49%) σε σχέση με το επίπεδο του 2019 όπου τα αποθέματα είχαν σημειώσει ιστορικό μέγιστο μετά από μία συνεχή πορεία δυναμικής ανάπτυξής τους η οποία ξεκίνησε μετά το 2016 και που σε μεγάλο βαθμό αποτελούσε και η ίδια μία διόρθωση της μεγάλης αποεπένδυσης που συντελέστηκε κατά τη διάρκεια των μνημονίων.

Ως εκ τούτου η αύξηση των ΑΞΕ αποτελεί σε μεγάλο βαθμό μία διόρθωση μετά τις τεράστιες απώλειες κατά τη διάρκεια της πανδημίας. Σημειώνεται δε ότι σε όρους ποσοστιαίας αύξησης των αποθεμάτων, τα προηγούμενα έτη είχαμε συναντήσει καλύτερες επιδόσεις (24,62% το 2015, 19,27% το 2017 και 28,77% το 2019). Επιπλέον σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat το 2021 αυξήθηκε σημαντικό ο λόγος των εισροών ΑΞΕ στην Ελλάδα ως προς το ΑΕΠ της φτάνοντας το ιστορικό ρεκόρ του 3,1% κάτι που την φέρνει στην 15η θέση μεταξύ των χωρών της ΕΕ, ενώ σύμφωνα με στοιχεία της UNCTAD, η χώρα συγκέντρωσε το 0,36% των παγκόσμιων ροών ΑΞΕ, το οποίο αποτελεί την καλύτερή της επίδοση μετά το 2007.

Γράφημα 20
Απόθεμα ΑΞΕ στην Ελλάδα (εκ. ευρώ)

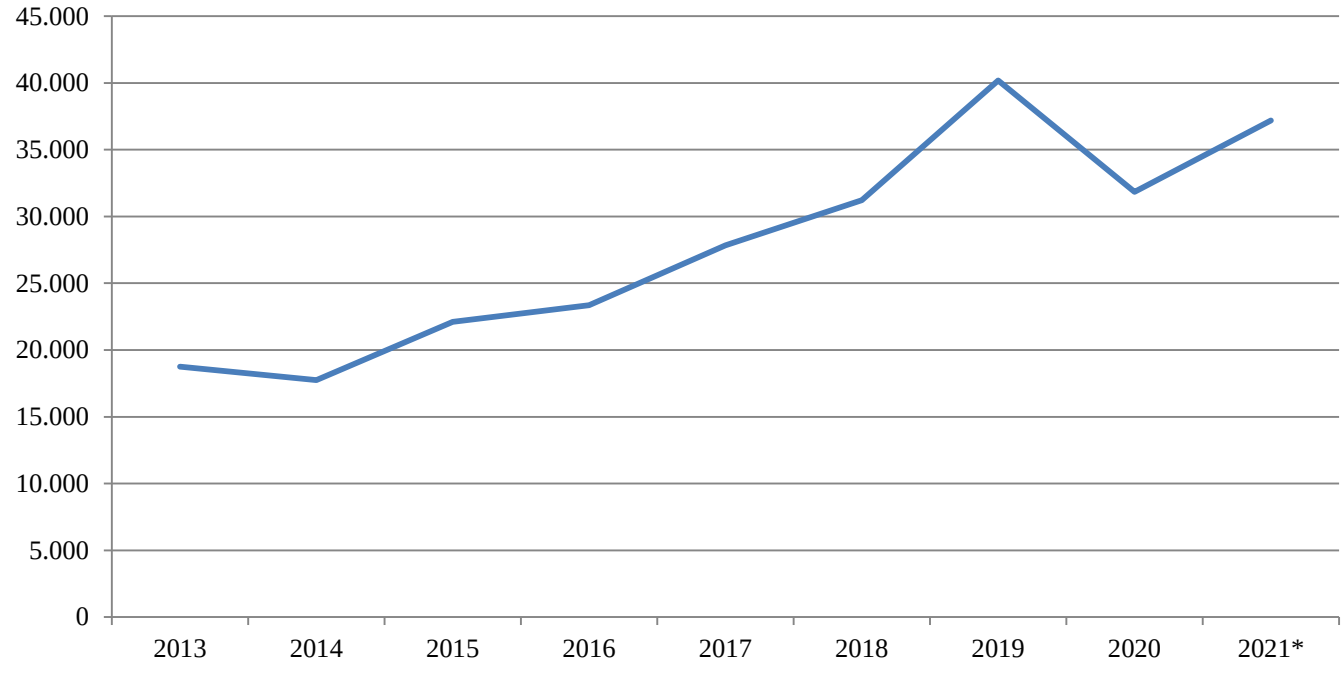

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

[3] Στην έκθεση του ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ προτιμούμε να εστιάζουμε την ανάλυσή μας στα αποθέματα και όχι στις ροές, δεδομένου ότι αυτά παρουσιάζουν μικρότερη μεταβλητότητα μέσα στον χρόνο και μας επιτρέπουν να παρακολουθούμε καλύτερα την εξέλιξη των ξένων εγκατεστημένων κεφαλαίων στη χώρα. Επίσης, μέσω των αποθεμάτων ΑΞΕ εμφανίζεται καλύτερα και η ενδεχόμενη φυγή ξένων επενδύσεων από την εγχώρια οικονομία.

Ανεργία

Η ανεργία συνέχισε να αποκλιμακώνεται και το 2022. Όπως φαίνεται στο Γράφημα 21 το μέσο ετήσιο ποσοστό ανεργίας για το 2022 ανήλθε στο 12,4% μειωμένο κατά 2,4 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 2021.
Επιπλέον, το εποχικά διορθωμένο ποσοστό ανεργίας τον Δεκέμβριο του 2022 ανήλθε σε 11,6% έναντι 12,9% τον Δεκέμβριο του 2021 και του 11,6% τον Νοέμβριο του 2022.
Οι απασχολούμενοι ανήλθαν σε 4.150.724 άτομα σημειώνοντας αύξηση κατά 78.907 άτομα σε σχέση με τον Δεκέμβριο του 2021 και κατά 31.290 άτομα σε σχέση με τον Νοέμβριο του 2022.
Οι άνεργοι ανήλθαν σε 545.372 άτομα σημειώνοντας μείωση κατά 57.565 άτομα σε σχέση με τον Δεκέμβριο του 2021 και αύξηση κατά 6.170 άτομα σε σχέση με τον Νοέμβριο του 2022.
Τα άτομα εκτός του εργατικού δυναμικού, ανήλθαν σε 3.119.710, σημειώνοντας μείωση κατά 52.195 άτομα σε σχέση με τον Δεκέμβριο του 2021 και κατά 40.027 άτομα σε σχέση με τον Νοέμβριο του 2022.

Γράφημα 21
Μέσο ετήσιο ποσοστό ανεργίας

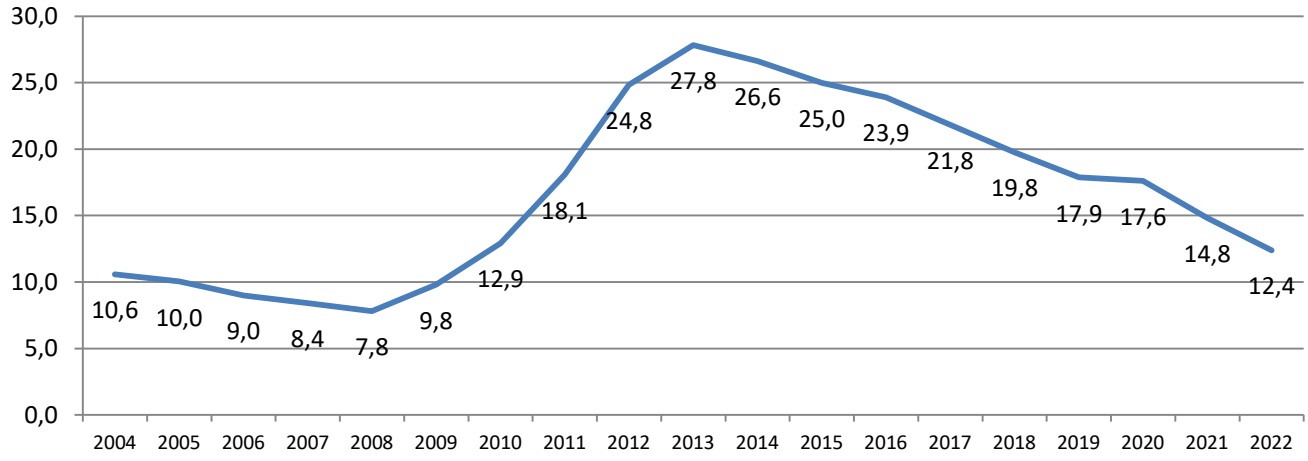

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή
Επεξεργασία - Γράφημα: ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

Κίνδυνος φτώχειας

Βάσει της πιο πρόσφατης ανακοίνωσης της Στατιστικής Αρχής (27 Ιουλίου 2022), με περίοδο αναφοράς το έτος 2020, ο πληθυσμός που βρίσκεται σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού αυξήθηκε. Συγκεκριμένα, ανήλθε στο 28,3% του πληθυσμού της χώρας (2.971.000 άτομα) παρουσιάζοντας αύξηση σε σχέση με τον προηγούμενο χρόνο κατά 0,9% ποσοστιαίες μονάδες. Η αύξηση του ποσοστού του κινδύνου φτώχειας ή σε κοινωνικό αποκλεισμό οφείλεται στην αύξηση του ποσοστού του πληθυσμού σε χαμηλή ένταση εργασίας (από 11,8% το 2020 σε 13,6% το 2021) και του πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας από 17,7% το έτος 2020 σε 19,6% το έτος 2021.

Το κατώφλι της φτώχειας ανέρχεται στο ποσό των 5.251 ευρώ ετησίως ανά μονοπρόσωπο νοικοκυριό και σε 11.028 ευρώ για νοικοκυριά με δύο ενήλικες και δύο εξαρτώμενα παιδιά ηλικίας κάτω των 14

ετών και ορίζεται στο 60% του διάμεσου συνολικού ισοδύναμου διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών, το οποίο εκτιμήθηκε σε 8.752 ευρώ, ενώ το μέσο ετήσιο διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών όλης της χώρας εκτιμήθηκε σε 17.089 ευρώ. Το έτος 2021 (περίοδος αναφοράς εισοδήματος 2020), το 19,6% του συνολικού πληθυσμού της Ελλάδας ήταν σε κίνδυνο φτώχειας σημειώνοντας αύξηση κατά 1,9%. Ο δείκτης αυτός που κατά το έτος 2005 (με περίοδο αναφοράς εισοδήματος το έτος 2004) ανερχόταν στο 19,6%, σημείωσε αυξητική πορεία έως το έτος 2012 όπου εκτιμήθηκε στο 23,1% ενώ άρχισε να μειώνεται από το έτος 2014.

Τα νοικοκυριά που βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας εκτιμώνται σε 765.372 σε σύνολο 4.108.895 νοικοκυριών και τα μέλη τους σε 2.054.015 στο σύνολο των 10.498.099 ατόμων του εκτιμώμενου πληθυσμού που διαβιεί σε ιδιωτικά νοικοκυριά. Ο κίνδυνος φτώχειας για παιδιά ηλικίας 0-17 ετών (παιδική φτώχεια) ανέρχεται σε 23,7% σημειώνοντας άνοδο κατά 2,8 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 2020, ενώ για τις ομάδες ηλικιών 18-64 ετών και 65 ετών και άνω ανέρχεται σε 20,6% (18,4% το 2020) και 13,5% (13,0% το 2020), αντίστοιχα.

Το ποσοστό κινδύνου φτώχειας πριν από όλες τις κοινωνικές μεταβιβάσεις (δηλαδή μη συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών επιδομάτων και των συντάξεων στο συνολικό διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών) ανέρχεται σε 48,2%.

Γράφημα 22
Κίνδυνος φτώχειας πριν από όλες τις κοινωνικές μεταβιβάσεις

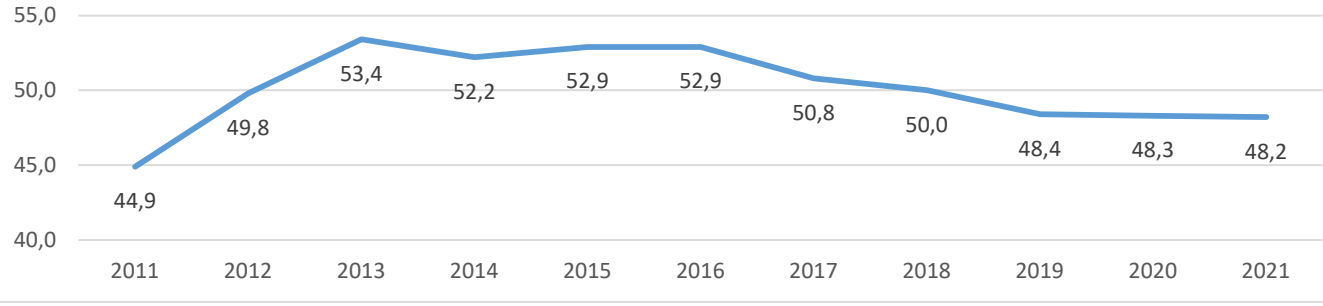

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Όταν όμως περιλαμβάνονται μόνο οι συντάξεις και όχι τα κοινωνικά επιδόματα, το ποσοστό κινδύνου φτώχειας μειώνεται στο 24,7%.

Γράφημα 23
Κίνδυνος φτώχειας πριν από όλες τις κοινωνικές μεταβιβάσεις (περιλαμβάνονται οι συντάξεις)

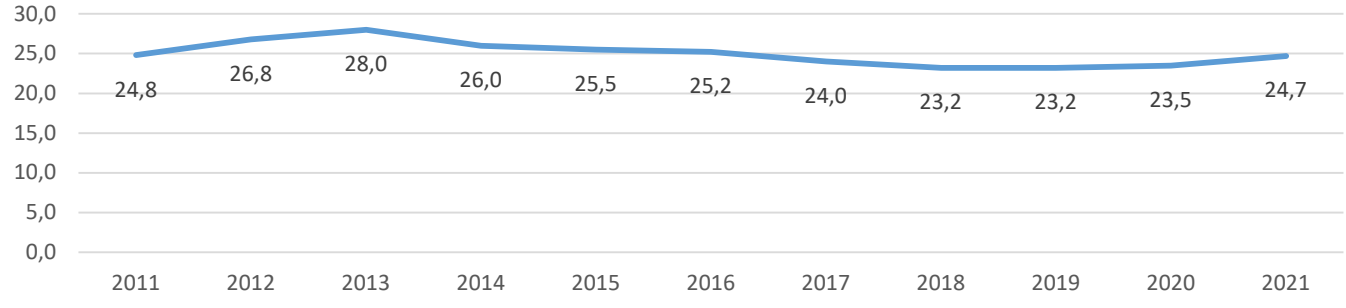

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Αναφορικά με τα κοινωνικά επιδόματα, περιλαμβάνουν παροχές κοινωνικής βοήθειας (όπως το Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα, το επίδομα στέγασης, το επίδομα θέρμανσης κ.λπ.), οικογενειακά επιδόματα (όπως επιδόματα τέκνων), καθώς και επιδόματα ή βοηθήματα ανεργίας, ασθένειας, αναπηρίας ή ανικανότητας, ή και εκπαιδευτικές παροχές. Το ποσοστό κινδύνου φτώχειας μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις ανέρχεται σε 19,6%, ως εκ τούτου διαπιστώνεται ότι τα κοινωνικά επιδόματα συμβάλλουν στη μείωση του ποσοστού του κινδύνου φτώχειας κατά 5,1 ποσοστιαίες μονάδες ενώ, εν συνεχεία, οι συντάξεις κατά 23,5 ποσοστιαίες μονάδες. Το σύνολο των κοινωνικών μεταβιβάσεων μειώνει το ποσοστό του κινδύνου φτώχειας κατά 28,6 ποσοστιαίες μονάδες.

Γράφημα 24
Κίνδυνος φτώχειας μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις, ως ποσοστό

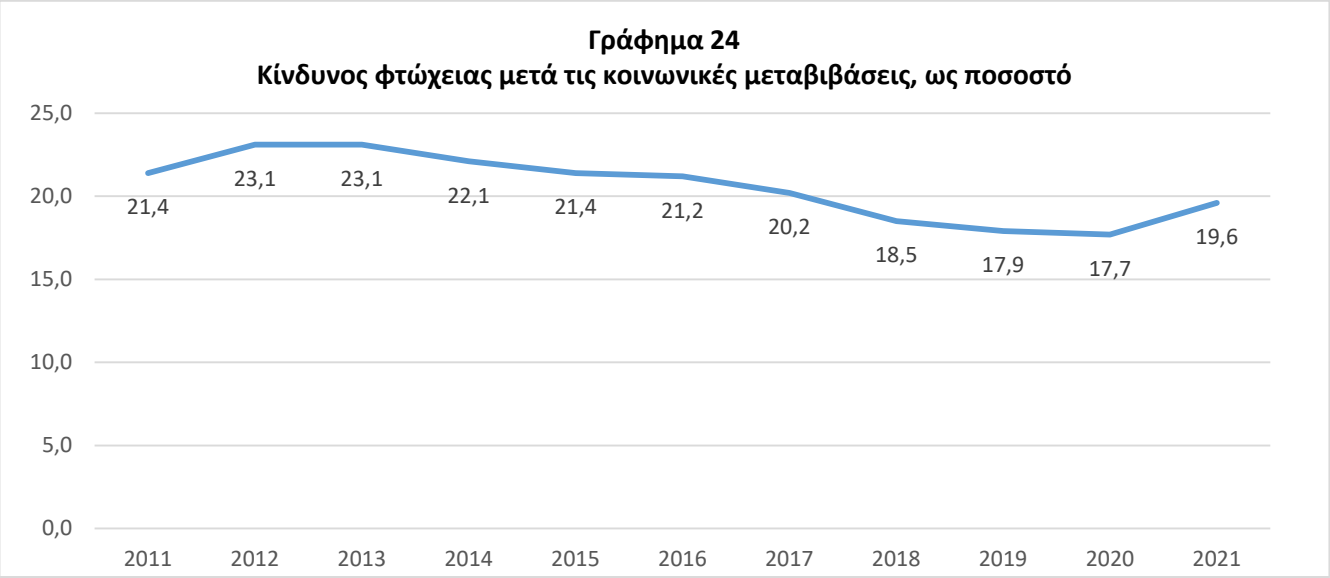

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Τα νοικοκυριά που βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας εκτιμώνται σε 765.372 σε σύνολο 4.108.895 νοικοκυριών και τα μέλη τους σε 2.054.015 στο σύνολο των 10.498.099 ατόμων του εκτιμώμενου πληθυσμού της Ελλάδας.

Γράφημα 25
Κίνδυνος φτώχειας μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις, σε χιλιάδες

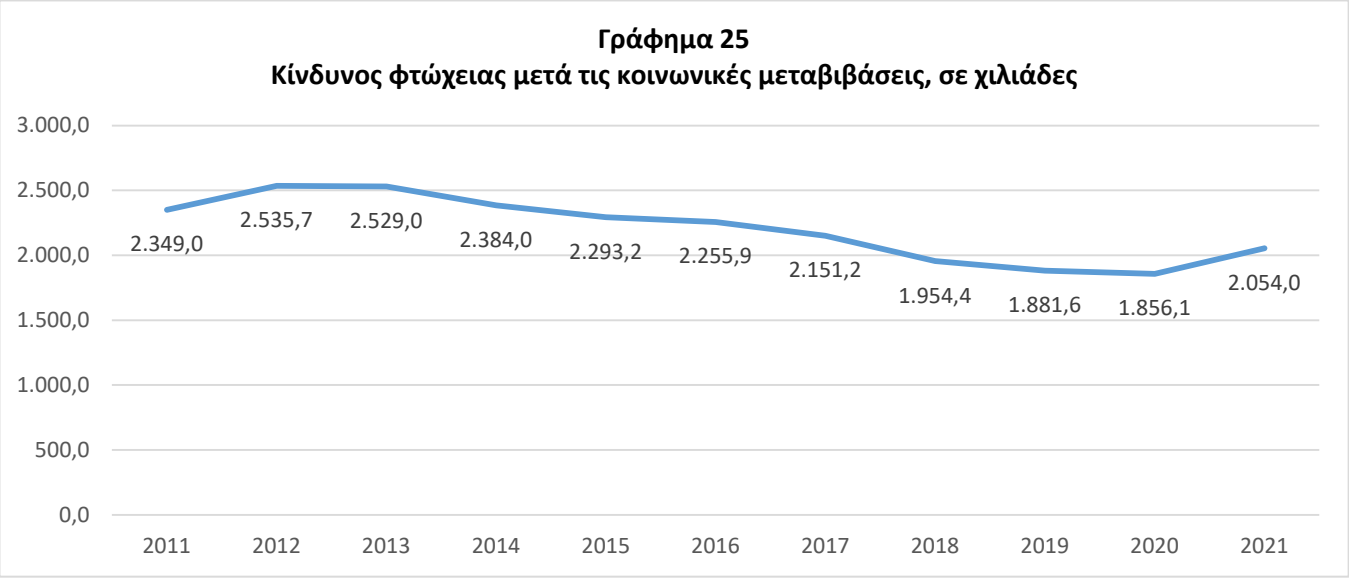

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Ανισότητες

Άνοδο εμφάνισαν και όλοι οι δείκτες ανισότητας, όπως αναφέρεται στην πιο πρόσφατη ανακοίνωση (27 Ιουλίου 2022) της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής, με περίοδο αναφοράς το έτος 2020 (βάσει της Έρευνας Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών έτους 2021).

Ο δείκτης S80/S20 (που συγκρίνει το ισοδύναμο διαθέσιμο εισόδημα που κατέχει το 20% των πλουσιότερων ατόμων με αυτό που κατέχει το 20% των φτωχότερων) με περίοδο αναφοράς εισοδήματος το 2020, αυξήθηκε κατά 0,6% (σε σχέση με την προηγούμενη αντίστοιχη χρονική περίοδο) και ανέρχεται σε 5,8, δηλαδή, το μερίδιο του εισοδήματος του πλουσιότερου 20% του πληθυσμού είναι 5,8 φορές μεγαλύτερο από το μερίδιο του εισοδήματος του φτωχότερου 20% του πληθυσμού.

Γράφημα 26
Δείκτης κατανομής του εισοδήματος σε πεντημόρια (S80/ S20)

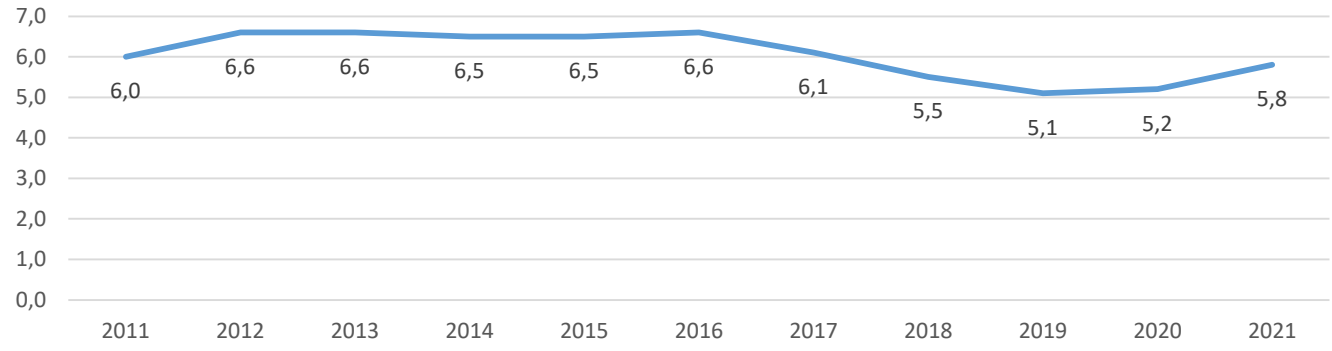

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Η εισοδηματική ανισότητα μεταξύ των ατόμων ηλικίας 65 ετών και άνω αυξήθηκε κατά 0,2% και διαμορφώνεται στο 4,2 έναντι 4,0 το προηγούμενο έτος. Αντίστοιχα, η εισοδηματική ανισότητα μεταξύ των ατόμων κάτω των 65 ετών αυξήθηκε κατά 0,7 ποσοστιαίες μονάδες και διαμορφώνεται στο 6,4 έναντι 5,7 το προηγούμενο έτος.

Ο συντελεστής Gini (η τιμή του οποίου κυμαίνεται από 0 ή 0%, που αντιστοιχεί σε πλήρη εισοδηματική ισότητα έως 1 ή 100% που αντιστοιχεί σε πλήρη εισοδηματική ανισότητα) εκτιμήθηκε το 2021 σε 32,4%, σημειώνοντας αύξηση κατά 1,0 ποσοστιαία μονάδα σε σχέση με το 2020.

Γράφημα 27
Δείκτης άνισης κατανομής εισοδήματος (συντελεστής Gini)

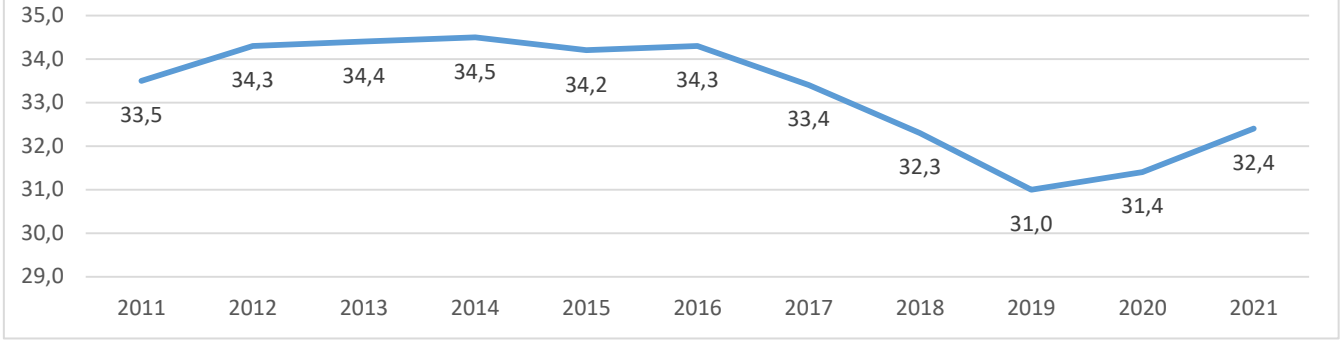

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Επάρκεια τροφής

Αν και μονοψήφιο, σημαντικό είναι το ποσοστό των πολιτών που δηλώνουν ανεπάρκεια τροφής. Με βάση την πιο πρόσφατη ανακοίνωση της Στατιστικής Αρχής (5 Οκτωβρίου 2022, που προερχόταν από την Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών έτους 2021 με περίοδο αναφοράς εισοδήματος το έτος 2020) το 6% των ερωτηθέντων δήλωσε ότι αντιμετώπισε μέτρια ή σοβαρή ανεπάρκεια τροφής, ενώ το 1,5% του πληθυσμού δήλωσε ότι αντιμετώπιζε μόνο σοβαρή ανεπάρκεια τροφής. Τα δύο προηγούμενα έτη, 2020 και 2019, μέτρια ή σοβαρή ανεπάρκεια τροφής δήλωσε το 6,1% και 8% του πληθυσμού αντίστοιχα και σοβαρή ανεπάρκεια δήλωσε το 1,6% και 1,5% αντίστοιχα.

Με βάση τις επιμέρους συνιστώσες της κλίμακας ανεπάρκειας τροφής (FIES) του Οργανισμού Τροφίμων και Γεωργίας στην πιο πρόσφατη έρευνα, το 11,9% του πληθυσμού ανησύχησε ότι δεν θα έχει αρκετή τροφή για να καλύψει τις ανάγκες του, το 11,4% του πληθυσμού δεν είχε τη δυνατότητα να τραφεί με υγιεινή και θρεπτική τροφή, το 6,2% του πληθυσμού αναγκάστηκε να παραλείψει ένα γεύμα, το 6,2% επίσης έφαγε λιγότερο απ' όσο θεωρούσε ότι είχε ανάγκη, κοκ.

Κατώτατοι μισθοί σε Ελλάδα και Ε.Ε.

Οι αυξήσεις των κατώτατων μισθών για το 2022 και το 2023 στα κράτη-μέλη της Ε.Ε. πραγματοποιήθηκαν στο αρνητικό περιβάλλον που διαμόρφωσαν οι έντονες πληθωριστικές πιέσεις. Από τα στοιχεία για τους κατωτάτους μισθούς στα κράτη μέλη που έχουν θεσμοθετημένο κατώτατο μισθό, φαίνεται πως η πλειονότητα προχώρησε σε υψηλές ονομαστικές αυξήσεις ώστε να ενισχύσει το εισόδημα των χαμηλότερα αμειβομένων εργαζομένων έναντι των ιδιαίτερα υψηλών επιπέδων πληθωρισμού.

Στον πίνακα 8 φαίνεται η εξέλιξη των κατώτατων μισθών που ίσχυαν κάθε Ιανουάριο τα έτη 2021,2022 και 2023 στα 21 κράτη-μέλη της Ε.Ε. που έχουν θεσμοθετημένο κατώτατο μισθό. Φαίνονται, επιπλέον, οι μεταβολές που επήλθαν στους κατώτατους μισθούς συγκρίνοντας τον Ιανουάριο του κάθε έτους με τον αντίστοιχο μήνα του προηγούμενο έτους, καθώς και η ετήσια ποσοστιαία μεταβολή του εναρμονισμένου γενικού δείκτη τιμών καταναλωτή για τα έτη 2021 και 2022 που υπολογίζεται συγκρινόμενη με το προηγούμενο έτος. Επισημαίνεται, ότι στην πλειονότητα των κρατών-μελών της Ε.Ε. το 2022 οι κατώτατοι μισθοί αυξήθηκαν και κατά τη διάρκεια του έτους. Για παράδειγμα στην Ελλάδα ο κατώτατος μισθός αυξήθηκε κατά 2% την 1/1/2022 (αποτέλεσμα διαδικασίας καθορισμού κατώτατου μισθού 2021) και κατά 7,5% την 1/5/2022 (αποτέλεσμα διαδικασίας καθορισμού κατώτατου μισθού 2022).
Με βάση τα στοιχεία που παρατίθενται στο πίνακα .. σημειώνονται τα εξής:

- Η ποσοστιαία αύξηση των κατώτατων μισθών για τα έτη 2021 και 2022 ήταν σημαντικά υψηλότερη σε σχέση με την αντίστοιχη αύξηση των γενικών δεικτών τιμών καταναλωτή στα 13 από τα 21 κράτη-μέλη. Σε 4 κράτη-μελή η ποσοστιαία αύξηση του κατώτατου μισθού για τα προαναφερόμενα έτη ήταν στο ίδιο περίπου επίπεδο με τον πληθωρισμό, ενώ σε 4 κράτη-μέλη ήταν σημαντικά χαμηλότερη.
- Συγκρίνοντας τους κατώτατους μισθούς που ίσχυαν τον Ιανουάριο του 2023 με τον Ιανουάριο του 2022 παρατηρείται ότι 6 από τα 21 κράτη-μέλη της Ε.Ε., οι κατώτατοι μισθοί αυξήθηκαν μεταξύ 15,1% και 24%. Σε 6 κράτη-μέλη της Ε.Ε. οι κατώτατοι μισθοί αυξήθηκαν μεταξύ 10,1% και 13,9% Σε 6 κράτη-μέλη οι κατώτατοι μισθοί αυξήθηκαν μεταξύ 6,6% και 8,4%. Και σε 3 κράτη-μέλη μεταξύ

3,6% και 5,8%. Ωστόσο, όσον αφορά την τελευταία ομάδα κρατών στην οποία συμπεριλαμβάνεται και η Ισπανία (3,6% αύξηση κατώτατου μισθού) επισημαίνεται πως στις 31/1/2023 η κυβέρνηση ανακοίνωσε αύξηση του κατώτατου μισθού κατά 8% (από 1.166,7 € στα 1.260 € υπολογιζόμενα σε 12μηνη βάση) με ισχύ από 1/1/2023.

- Οι αυξήσεις είναι πολύ μεγαλύτερες το 2022 σε σχέση με το 2021, αλλά και σε σχέση με τα προηγούμενα έτη. Στα κράτη-μέλη (εκτός της Ισπανίας), η μέση ονομαστική αύξηση των κατώτατων μισθών το 2022 (μεταξύ Ιανουαρίου 2023 και Ιανουαρίου 2022) ήταν 12,2%, σε σύγκριση με το 6,2% του 2021 (μεταξύ Ιανουαρίου 2021 και Ιανουαρίου 2022). Ο μέσος ετήσιος πληθωρισμός το 2022 στα 27 κράτη-μέλη της Ε.Ε. ανήλθε στο 9,2% και στην Ευρωζώνη στο 8,4%. Το 2021 μέσος ετήσιος πληθωρισμός ανήλθε στο 2,9% και 2,6% αντίστοιχα.
- Η Ελλάδα καταλαμβάνει την 12^{η} θέση όσον αφορά το ύψος του ονομαστικού κατώτατου ονομαστικού μεταξύ τον 21 κρατών-μελών της Ε.Ε. (Ιανουάριος 2023), έχοντας υποχωρήσει 1 θέση σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος (Ιανουάριος 2022).

Πίνακας 8
Εξέλιξη κατωτάτων μισθών στην Ε.Ε. και πληθωρισμός (Ιανουάριος 2021 - Ιανουάριος 2023)

	Ιαν. 2021	Ιαν. 2022	Ιαν. 2023	Μεταβολή Ιαν. 2022/ Ιαν. 2021	Μεταβολή Ιαν. 2023/ Ιαν. 2022	Μέση ετήσια μεταβολή δείκτη τιμών καταναλωτή 2021	Μέση ετήσια μεταβολή δείκτη τιμών καταναλωτή 2022
Βέλγιο	1.625,7 €	1.658,2 €	1.955,0 €	2,0%	17,9%	3,2%	10,3%
Βουλγαρία	332,3 €	332,3 €	398,8 €	0,0%	20,0%	2,9%	13,0%
Γαλλία	1.554,6 €	1.603,1 €	1.709,3 €	3,1%	6,6%	2,1%	5,9%
Γερμανία	1.585,0 €	1.626,0 €	1.987,0 €	2,6%	22,2%	3,2%	8,6%
Ελλάδα	758,3 €	773,5 €	831,8 €	2,0%	7,5%	0,6%	9,3%
Εσθονία	584,0 €	654,0 €	725,0 €	12,0%	10,9%	4,5%	19,4%
Ιρλανδία	1.723,8 €	1.774,5 €	1.909,7 €	2,9%	7,6%	2,5%	8,1%
Ισπανία	1.108,3 €	1.125,8 €	1.166,7 €	1,6%	3,6%	3,0%	8,3%
Κροατία	562,8 €	623,7 €	700,0 €	10,8%	12,2%	2,7%	10,7%
Λετονία	500,0 €	500,0 €	620,0 €	0,0%	24,0%	3,3%	17,1%
Λιθουανία	642,0 €	730,0 €	840,0 €	13,7%	15,1%	4,6%	18,8%
Λουξεμβούργο	2.201,9 €	2.257,0 €	2.387,4 €	2,5%	5,8%	3,5%	8,1%
Μάλτα	784,7 €	792,3 €	835,2 €	1,0%	5,4%	0,7%	6,1%
Ολλανδία	1.684,8 €	1.725,0 €	1.934,4 €	2,4%	12,1%	2,8%	11,6%
Ουγγαρία	442,4 €	541,7 €	578,7 €	22,4%	6,8%	5,2%	15,2%
Πολωνία	614,1 €	654,8 €	745,6 €	6,6%	13,9%	5,2%	13,2%
Πορτογαλία	775,8 €	822,5 €	886,7 €	6,0%	7,8%	0,9%	8,1%
Ρουμανία	458,1 €	515,3 €	606,1 €	12,5%	17,6%	4,1%	12,0%
Σλοβακία	623,0 €	646,0 €	700,0 €	3,7%	8,4%	2,8%	12,1%
Σλοβενία	1.024,2 €	1.074,4 €	1.203,4 €	4,9%	12,0%	2,0%	9,3%
Τσεχία	579,2 €	651,7 €	717,4 €	12,5%	10,1%	3,3%	14,8%

Πηγή: Eurostat - Επεξεργασία – πίνακας: ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

Σημειώσεις: Οι κατώτατοι μισθοί υπολογίζονται σε 12μηνη βάση ώστε να είναι συγκρίσιμοι, δεδομένου ότι δεν καταβάλλονται 14 μισθοί σε όλα τα κράτη-μέλη της Ε.Ε.. Ο πληθωρισμός είναι η ποσοστιαία αύξηση των επιπέδων τιμών (σύμφωνα με τον Εναρμονισμένο Δείκτη Τιμών Καταναλωτή) και αναφέρεται στις μεταβολές του μέσου ετήσιου δείκτη (Ιανουάριου – Δεκεμβρίου) σε σύγκριση με τον μέσο ετήσιο δείκτη του προηγούμενου έτους.

Από τα προαναφερόμενα στοιχεία φαίνεται ότι πληθωρισμός λήφθηκε υπόψη στον καθορισμό των νέων επιπέδων κατώτατου μισθού, χωρίς ωστόσο να αποτελεί το μοναδικό κριτήριο. Άλλωστε, οι κυβερνήσεις εφάρμοσαν και επιπρόσθετα μέτρα για να στηρίξουν τους πολίτες, ιδιαίτερα τους πιο ευάλωτους και τους χαμηλόμισθους, προκειμένου να αντιμετωπίσουν το αυξημένο κόστος ζωής.

Πλέον των παραπάνω και δεδομένου ότι ο ονομαστικός μισθός δεν αντικατοπτρίζει την πραγματική αγοραστική δύναμη των πολιτών κρίνεται σκόπιμο να εισάγουμε στην ανάλυσή μας τα ισοδύναμα αγοραστικής δύναμης (Purchasing Power Parities). Στο Γράφημα 28 φαίνονται τα ισοδύναμα αγοραστικής δύναμης των ονομαστικών κατώτατων μισθών όπως είχαν διαμορφωθεί στις αρχές του 2023. Με βάση αυτό, η Ελλάδα κατατάσσεται στην 15η θέση όσον αφορά στην αγοραστική δύναμη του κατώτατου μισθού στο σύνολο των 21 χωρών, δηλαδή χαμηλότερα από την κατάταξή της όσον αφορά στο ύψος του ονομαστικού κατώτατου μισθού (12η θέση).

Γράφημα 28
Κατώτατος μισθός σε ισοδύναμα αγοραστικής δύναμης (ppp)

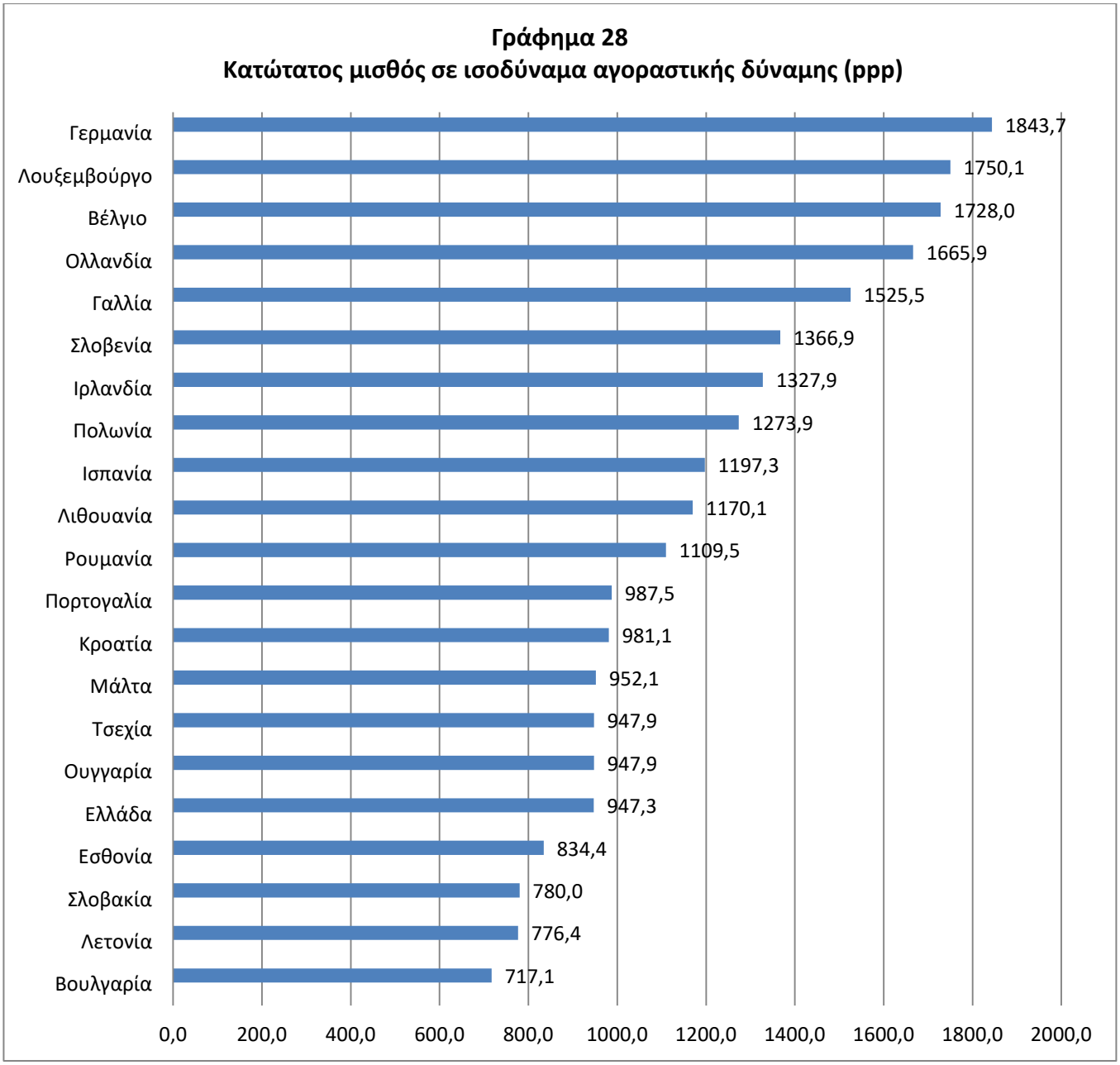

Πηγή: Eurostat
Επεξεργασία – Γράφημα: ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

Επιδράσεις μεταβολής κατώτατου μισθού

Με βάση στοιχεία που παρασχέθηκαν από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων και τα οποία αντλήθηκαν από τους ετήσιους πινάκες προσωπικού που καταχωρούνται στο ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ φαίνεται ότι από μια μεταβολή του κατώτατου μισθού θα επηρεαστούν 585.601 εργαζόμενοι ή το 24,7% του συνόλου των μισθωτών. Όπως φαίνεται στον Πίνακα 9 ο αριθμός των εργαζομένων που αμείβονταν με βάση τον κατώτατο μισθό το 2022 έχει μειωθεί σε σχέση με το 2021 κατά 9,4% και τούτο παρά την συνολική αύξηση 9,5% που εφαρμόστηκε το 2022.

Ο μέσος μηνιαίος μισθός των εργαζομένων που αμείβονταν με βάση τον κατώτατο μισθό το 2022 μετά από επεξεργασία των στοιχείων από το ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ ανέρχεται στα 583,3 € και συμπεριλαμβάνει τόσο τους πλήρως απασχολούμενους όσο και τους μερικής/ εκ περιτροπής. Μάλιστα σε σχέση με το 2021 παρουσιάζει αύξηση 17,3%, η οποία οφείλεται στην αύξηση των εργαζομένων πλήρους απασχόλησης.

Πίνακας 9
Θέσεις εργασίας που αμείβονται με βάση τον κατώτατο μισθό και μέσοι μηνιαίοι μισθοί ανά έτος

Έτος	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Αριθμός θέσεων εργασίας	410.799	450.527	571.889	605.970	646.208	585.601
Μέσος μηνιαίος μισθός	423,7 €	426,1 €	482,3	486,2307	497,2 €	583,3 €
Μεταβολή θέσεων εργασίας σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος	16,3%	9,7%	26,9%	6,0%	6,6%	-9,4%
Μεταβολή μέσου μηνιαίου μισθού σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος	-0,1%	0,6%	13,2%	0,8%	2,3%	17,3%
Ποσοστό θέσεων εργασίας που αμείβονται με βάση τον κατώτατο μισθό επί του συνόλου των θέσεων εργασίας	21,5%	22,5%	27,3%	28,0%	28,3%	24,7%

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ
Επεξεργασία – Πίνακας: ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

Τα χαρακτηριστικά του ως άνω αριθμού εργαζομένων με βάση το φύλο, την ηλικία, το καθεστώς εργασίας και το μέγεθος των επιχειρήσεων που απασχολούνται είναι τα ακόλουθα.

Το 51,6% των μισθωτών που θα επηρεαστούν από τη μεταβολή του κατώτατου μισθού είναι άνδρες, ενώ το 48,4% γυναίκες (Πίνακας 10). Ο μέσος μισθός των ανδρών ανέρχεται στα 591,8 € ενώ των γυναικών στα 574,3 €. Αξίζει να σημειωθεί ότι το μισθολογικό χάσμα μεταξύ ανδρών και γυναικών μειώθηκε το 2022 σε σύγκριση με το 2021 αλλά και με τα προηγούμενα έτη. Ειδικότερα και σε σχέση με το 2021 ο μέσος μηνιαίος μισθός των ανδρών αυξήθηκε κατά 16,8% ενώ των γυναικών κατά 18%.
Όσον αφορά την ηλικία των μισθωτών που αμείβονται με βάση τον κατώτατο μισθό το μεγαλύτερο μέρος ανήκει στην ηλικιακή ομάδα 25 έως 34 ετών, δηλαδή σε εκείνους που εισήλθαν στην αγορά εργασίας κατά τη διάρκεια της δεκαετούς χρηματοπιστωτικής κρίσης.

Ωστόσο, θα πρέπει να σημειωθεί ότι με τον κατώτατο μισθό αμείβεται και το 55,9% επί του συνόλου των εργαζομένων της ηλικιακής ομάδας 15 έως 24 ετών, δηλαδή το μεγαλύτερο μέρος των νεοεισερχόμενων στην αγορά εργασίας.

Πίνακας 10 Θέσεις εργασίας που αμείβονται με βάση τον κατώτατο μισθό και μέσοι μηνιαίοι μισθοί ανά φύλο και ηλικιακή κατηγορία για το έτος 2022							
	Άνδρες	Γυναίκες	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64
Αριθμός θέσεων εργασίας	301.994	283.607	112.728	194.505	131.514	97.808	44.679
Μέσος μηνιαίος μισθός	591,8 €	574,3 €	497,5 €	619,0 €	594,2 €	592,3 €	595,5 €
Ποσοστό θέσεων εργασίας επί του συνόλου των θέσεων εργασίας που αμείβονται με βάση τον κατώτατο μισθό	51,6%	48,4%	19,2%	33,2%	22,5%	16,7%	7,6%
Ποσοστό θέσεων εργασίας που αμείβονται με τον κατώτατο μισθό επί του συνόλου των θέσεων εργασίας των επιμέρους κατηγοριών	24,3%	25,2%	55,9%	33,8%	19,9%	15,9%	15,4%

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ
Επεξεργασία – Πίνακας: ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

Όσον αφορά τη γεωγραφική κατανομή των εργαζομένων που θα επηρεαστούν από τη μεταβολή του κατώτατου μισθού το μεγαλύτερο μέρος αυτών εργάζεται στην περιφέρεια Αττικής (45,3%) και ακολουθεί η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας (17,5%).

Πίνακας 11 Θέσεις εργασίας που αμείβονται με βάση τον κατώτατο μισθό ανά Περιφέρεια για το έτος 2022			
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	Αριθμός θέσεων εργασίας που αμείβονται με βάση τον κατώτατο μισθό	Ποσοστό επί του συνόλου των θέσεων εργασίας που αμείβονται με τον κατώτατο μισθό	Ποσοστό επί του συνόλου των θέσεων εργασίας της Περιφέρειας
ΑΤΤΙΚΗΣ	265.372	45,3%	22,6%
ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	102.622	17,5%	27,1%
ΚΡΗΤΗΣ	33.872	5,8%	24,5%
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	32.348	5,5%	31,3%
ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	20.532	3,5%	22,8%
ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	14.904	2,5%	17,0%
ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	28.686	4,9%	33,3%
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	24.035	4,1%	29,0%
ΑΝ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - ΘΡΑΚΗΣ	22.823	3,9%	27,7%
ΗΠΕΙΡΟΥ	15.624	2,7%	32,1%
ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ	10.462	1,8%	27,0%
ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	9.699	1,7%	28,0%
ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	4.622	0,8%	20,5%

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ
Επεξεργασία – Πίνακας: ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

Σε σχέση με το καθεστώς απασχόλησης και μετά από επεξεργασία των στοιχείων του ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ προκύπτει ότι το 55% των εργαζομένων που θα επηρεαστούν από μια μεταβολή του κατώτατου μισθού είναι πλήρως απασχολούμενοι, ενώ το 41% είναι με καθεστώς μερικής και το 4% με εκ περιτροπής. Επισημαίνεται ότι από το 2016 και μετά, που έχει το ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ διαθέσιμα στοιχεία από το ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ, είναι η πρώτη φορά που η πλειονότητα των εργαζομένων που αμείβονται με τον κατώτατο

μισθό είναι πλήρους απασχόλησης. Θα πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι οι πλήρως απασχολούμενοι που θα επηρεαστούν από τη μεταβολή του κατώτατου μισθού αντιστοιχούν στο 18,7% του συνόλου των μισθωτών με καθεστώς πλήρους απασχόλησης. Ένα δηλαδή αρκετά σημαντικό ποσοστό. Από την άλλη μεριά το ποσοστό των εργαζομένων με καθεστώς μερικής απασχόλησης που θα επηρεαστεί από τη μεταβολή του κατώτατου μισθού αντιστοιχεί στο 41,5% του συνόλου των εργαζομένων μερικής. Τέλος, ο μέσος μισθός των εργαζομένων που θα επηρεαστούν από τη μεταβολή του κατώτατου μισθού είναι για τους πλήρους απασχόλησης 749,7 € ενώ για τους μερικώς και εκ περιτροπής απασχολούμενους 383,1 € και 346,9 € αντίστοιχα.

Πίνακας 12
Θέσεις εργασίας που αμείβονται με βάση τον κατώτατο μισθό και μέσοι μηνιαίοι μισθοί με βάση το καθεστώς απασχόλησης για το έτος 2022

	ΠΛΗΡΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	ΜΕΡΙΚΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	ΕΚ ΠΕΡΙΤΡΟΠΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ
Αριθμός θέσεων εργασίας	322.072	240.293	23.236
Ποσοστό θέσεων εργασίας επί του συνόλου των θέσεων εργασίας που αμείβονται με βάση τον κατώτατο μισθό	55,0%	41,0%	4,0%
Ποσοστό θέσεων εργασίας που αμείβονται με τον κατώτατο μισθό επί του συνόλου των θέσεων εργασίας των επιμέρους κατηγοριών	18,7%	41,5%	36,4%
Μέσος μηνιαίος μισθός	749,7 €	383,1 €	346,9 €

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ
Επεξεργασία – Πίνακας: ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

Σε σχέση με το μέγεθος των επιχειρήσεων το 47,2% των εργαζόμενων που θα επηρεαστούν από τη μεταβολή του κατώτατου μισθού εργάζονται σε επιχειρήσεις με έως 10 άτομα προσωπικό, το 29,6% σε επιχειρήσεις με 10 έως 50 εργαζόμενους, το 11,4% σε επιχειρήσεις με 51 έως 250 εργαζόμενους και το 11,8% σε επιχειρήσεις με πάνω από 250 εργαζόμενους. Με άλλα λόγια οι επιχειρήσεις που η μεταβολή του κατώτατου μισθού θα επηρεάσει το κόστος λειτουργίας τους είναι κατά κύριο λόγο οι μικρές και πολύ μικρές.

Πίνακας 13
Θέσεις εργασίας που αμείβονται με βάση τον κατώτατο μισθό και μέσοι μηνιαίοι μισθοί με βάση το μέγεθος των επιχειρήσεων για το έτος 2022

	1 έως 10 εργαζόμενους	10 έως 50 εργαζόμενους	51 έως 250 εργαζόμενους	πάνω από 250 εργαζόμενους
Αριθμός θέσεων εργασίας	276.373	173.051	66.916	69.261
Μέσος μηνιαίος μισθός	572,3 €	541,9 €	638,3 €	677,6 €
Ποσοστό θέσεων εργασίας επί του συνόλου των θέσεων εργασίας που αμείβονται με βάση τον κατώτατο μισθό	47,2%	29,6%	11,4%	11,8%
Ποσοστό θέσεων εργασίας που αμείβονται με τον κατώτατο μισθό επί του συνόλου των θέσεων εργασίας των επιμέρους κατηγοριών	39,5%	28,7%	15,5%	10,9%

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ
Επεξεργασία – Πίνακας: ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

Όσον αφορά την κλαδική κατανομή των εργαζομένων που θα επηρεαστούν από μια μεταβολή του κατώτατου μισθού από τα στοιχεία (Πίνακας 14) προκύπτει πως το 19,2% απασχολείται στις επιχειρήσεις του κλάδου της εστίασης, το 16,5% στο λιανικό εμπόριο, το 7,6% στο Χονδρικό εμπόριο, το 5,2% στη Βιομηχανία τροφίμων και το 4,4% στις δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών σε κτίρια και εξωτερικούς χώρους. Θα πρέπει, επίσης, να σημειωθεί ότι υπάρχουν αρκετοί κλάδοι που ο αριθμός των εργαζομένων που αμείβονται με τον κατώτατο μισθό είναι ιδιαίτερα υψηλός σε σχέση με το σύνολο των εργαζομένων του κλάδου. Για παράδειγμα στην εστίαση το 42,8% του συνόλου των εργαζομένων του κλάδου αμείβεται με βάση τον κατώτατο μισθό, παρουσιάζοντας ωστόσο μείωση σε σχέση με το 2021 που το αντίστοιχο ποσοστό ήταν 65,1%.

Πίνακας 14
Θέσεις εργασίας που αμείβονται με βάση τον κατώτατο μισθό ανά ΚΑΔ για το έτος 2022

ΚΑΔ	Περιγραφή δραστηριότητας	Αριθμός θέσεων εργασίας	Ποσοστό επί του συνόλου των θέσεων εργασίας	Ποσοστό επί του συνόλου των θέσεων εργασίας ανά ΚΑΔ
56	Δραστηριότητες υπηρεσιών εστίασης	112.426	19,2%	42,8%
47	Λιανικό εμπόριο, εκτός από το εμπόριο μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσικλετών	96.726	16,5%	31,3%
46	Χονδρικό εμπόριο, εκτός από το εμπόριο μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσικλετών	44.437	7,6%	20,6%
10	Βιομηχανία τροφίμων	30.278	5,2%	30,7%
81	Δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών σε κτίρια και εξωτερικούς χώρους	25.902	4,4%	69,9%
96	Άλλες δραστηριότητες παροχής προσωπικών υπηρεσιών	19.160	3,3%	57,4%
80	Δραστηριότητες παροχής προστασίας και έρευνας	17.732	3,0%	75,0%
86	Δραστηριότητες ανθρώπινης υγείας	17.518	3,0%	17,7%
85	Εκπαίδευση	14.570	2,5%	11,8%
43	Εξειδικευμένες κατασκευαστικές δραστηριότητες	13.137	2,2%	36,8%
45	Χονδρικό και λιανικό εμπόριο· επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσικλετών	12.579	2,1%	30,8%
93	Αθλητικές δραστηριότητες και δραστηριότητες διασκέδασης και ψυχαγωγίας	11.809	2,0%	48,6%
49	Χερσαίες μεταφορές και μεταφορές μέσω αγωγών	11.603	2,0%	22,9%
69	Νομικές και λογιστικές δραστηριότητες	10.434	1,8%	27,5%
70	Δραστηριότητες κεντρικών γραφείων· δραστηριότητες παροχής συμβουλών διαχείρισης	8.727	1,5%	20,1%
78	Δραστηριότητες απασχόλησης	7.909	1,4%	34,4%
52	Αποθήκευση και υποστηρικτικές προς τη μεταφορά δραστηριότητες	7.351	1,3%	14,3%
01	Φυτική και ζωική παραγωγή, θήρα και συναφείς δραστηριότητες	7.062	1,2%	49,3%
-	Λοιπές δραστηριότητες (71 ΚΑΔ αθροιστικά)	116.241	19,9%	-

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ
Επεξεργασία – Πίνακας: ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

Τέλος, όπως είχε αναλυθεί και στην αντίστοιχη Έκθεση του ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ το 2022, φαίνεται ότι το ύψος του μέσου μισθού δεν επηρεάζεται σημαντικά από τη μεταβολή του κατώτατου μισθού. Στον πίνακα 15 φαίνεται η εξέλιξη του μέσου μηνιαίου μισθού από το 2017 μέχρι το 2022 καθώς και οι εξέλιξη των

θέσεων εργασίας. Χαρακτηριστικά σημειώνεται πως το 2019 (έτος αύξησης του κατώτατου μισθού κατά 10,9%) ο μέσος μηνιαίος μισθός σε σύγκριση με το 2018 μειώθηκε κατά 2,7%. Επιπλέον, το 2020 και το 2021 που ο κατώτατος μισθός δεν μεταβλήθηκε, οι μέσοι μηνιαίοι μισθοί αυξήθηκαν κατά 0,5% και 6,1% αντίστοιχα. Παράλληλα, καταγράφεται σε όλα τα προαναφερόμενα έτη αύξηση της μισθωτής απασχόλησης.

Πίνακας 15
Συνολικές θέσεις εργασίας και μέσοι μηνιαίοι μισθοί ανά έτος

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Αριθμός θέσεων εργασίας	1.911.688	2.005.652	2.094.088	2.161.414	2.286.581	2.368.740
Μέσος μηνιαίος μισθός	980,6 €	1.022,4 €	994,9 €	999,4 €	1.060,2 €	1.120,0 €
Μεταβολή θέσεων εργασίας σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος	7,5%	4,9%	4,4%	3,2%	5,8%	3,6%
Μεταβολή μέσου μηνιαίου μισθού σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος	-3,1%	4,3%	-2,7%	0,5%	6,1%	5,6%

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ
Επεξεργασία – Πίνακας: ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

Συμπεράσματα

Οι μακροοικονομικές της επιδόσεις, της ελληνικής οικονομίας το 2022 δείχνουν ανθεκτικότητα παρά την εκτίναξη του πληθωρισμού καταγράφοντας σημαντικά ποσοστά πραγματικής μεγέθυνσης.

Επιπλέον, το 2022 παρατηρήθηκε άνοδος στον κύκλο εργασιών των επιχειρήσεων η οποία οφείλεται αφενός στην αύξηση της ζήτησης σε σχέση με την περίοδο της πανδημίας και αφετέρου στον πληθωρισμό ο οποίος πιέζει ανοδικά τις τιμές και κατ' επέκταση τους τζίρους.

Από την άλλη μεριά, το 2021 και το 2022 επιδεινώθηκε το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, εξαιτίας της επιδείνωσης του ισοζυγίου αγαθών ως αποτέλεσμα της διεθνούς αύξησης των τιμών των καυσίμων και των βιομηχανικών αγαθών. Η αύξηση αυτή φαίνεται να επηρέασε περισσότερο την αξία των εισαγωγών από ότι της αξία των εξαγωγών λόγω μεγαλύτερης ανελαστικότητας των πρώτων σε σχέση με τις δεύτερες. Η πολύ καλή επίδοση του ισοζυγίου υπηρεσιών λόγω των αυξημένων εσόδων από τον τουρισμό τα οποία άγγιξαν τα επίπεδα του καλοκαιριού του 2019 δεν ήταν ικανή να αντισταθμίσει τις απώλειες του ισοζυγίου αγαθών. Ωστόσο, στο βαθμό που ο πληθωρισμός αναμένεται να αποκλιμακωθεί έως το 2024, θεωρούμε ότι η τάση αυτή είναι παροδική και δεν οφείλεται σε κάποια διαρθρωτική αστάθεια του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών.

Όσον αφορά στην ανταγωνιστικότητα της χώρας, βάσει του δείκτη του IMD η Ελλάδα σημείωσε σημαντική βελτίωση της διεθνούς θέσης της από το 2019 έως το 2021 και εμφάνισε στασιμότητα το 2022. Δεν πρέπει ωστόσο να παραβλέψουμε ότι η χώρα μας, παρά τη βελτίωση καταλαμβάνει σταθερά χαμηλές θέσεις στην κατάταξη με περισσότερο αποτρεπτικούς παράγοντες να αποτελούν το αναποτελεσματικό νομικό πλαίσιο και το μη ανταγωνιστικό φορολογικό καθεστώς.

Ο πληθωρισμός χτύπησε την ελληνική οικονομία στα μέσα του 2021 και κλιμακώθηκε σε δυσθεώρητα ύψη το 2022. Οι μεγαλύτερες αυξήσεις παρατηρήθηκαν στις τιμές της ενέργειας με αποτέλεσμα το κόστος στέγασης των νοικοκυριών και της μετακίνησης να γίνει δυσβάσταχτο παρά την θετική επίδραση των κυβερνητικών επιδοτήσεων. Σημαντικές αυξήσεις παρατηρήθηκαν και στα είδη

διατροφής και στις μεταφορές τα οποία έχουν μεγάλο βάρος στο καλάθι των νοικοκυριών, αλλά και στους χαμηλόμισθους εργαζόμενους.

Το 2021 είδαμε για πρώτη φορά να αυξάνεται σημαντικά η παραγωγικότητα της εργασίας στην Ελλάδα μετά από 12 χρόνια συνεχούς μείωσης της. Αυτό οφείλεται κατά κύριο λόγο στην σημαντική αύξηση των ιδιωτικών επενδύσεων στη χώρα κυρίως στον τομέα της μεταποίησης. Συγκεκριμένα μετά από 12 χρόνια συνεχούς καθαρής αποεπένδυσης, οι καθαρές επενδύσεις για πρώτη φορά το 2021 πλησίασαν τις αποσβέσεις.

Το 2021 είχαμε επίσης μία πρωτόγνωρη αύξηση των εισροών Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην Ελλάδα με τις πρωτογενείς επενδύσεις να αυξάνονται σημαντικά σε σχέση με τις εξαγορές και συγχωνεύσεις. Αυτό αναμφισβήτητα αποτελεί μία ιδιαίτερη θετική εξέλιξη για την ελληνική οικονομία καθώς αφενός οδήγησε στην αναπλήρωση του μεγαλύτερου μέρους της απώλειας Άμεσων Ξένων Επενδύσεων που είδαμε το 2021 και αφετέρου θέτει τις βάσεις για την καθιέρωση της Ελλάδας ως επενδυτικού προορισμού στην ευρύτερη περιοχή της ΝΑ Ευρώπης.

Η ανεργία στην ελληνική οικονομία το 2022 συνέχισε την πορεία αποκλιμάκωσης που ακολουθεί τα τελευταία χρόνια, εξακολουθώντας όμως να είναι ιδιαίτερα υψηλή σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το ποσοστό του πληθυσμού που βρίσκεται σε κίνδυνο φτώχειας αυξήθηκε το 2022, με τα κοινωνικά επιδόματα να συγκρατούν σημαντικά το πραγματικό της μέγεθος.

Η αύξηση των εισοδηματικών ανισοτήτων που άρχισαν να εμφανίζονται με το ξέσπασμα της πανδημίας συνεχίστηκε και το 2022 με ορατό πλέον τον κίνδυνο να γίνουν εγγενές χαρακτηριστικό της ελληνικής οικονομίας μετά από μία πορεία σταθερής άμβλυνσής τους από το 2016 έως το 2019.

Κατά τη διάρκεια του 2021 και του 2022 οι περισσότερες χώρες από αυτές που έχουν θεσμοθετημένο κατώτατο μισθό προχώρησαν σε σημαντικές αυξήσεις στους κατώτατους μισθούς, πάνω από το επίπεδο του πληθωρισμού. Ο ονομαστικός κατώτατος μισθός στην Ελλάδα αυτή τη στιγμή είναι σημαντικά χαμηλότερος του μέσου όρου των υπολοίπων χωρών ενώ με βάση την αγοραστική του δύναμη, την τοποθετεί σε μία από τις χαμηλότερες θέσεις.

Με βάση την τρέχουσα διάρθρωση της αγοράς της μισθωτής εργασίας η αύξηση του κατώτατου μισθού, θα ωφελήσει περισσότερο τους εργαζόμενους νεότερης ηλικίας ενώ θα επιβαρύνει περισσότερο τις μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις, καθώς και τους κλάδους εκείνους που παρουσιάζουν υψηλά ποσοστά εργαζομένων που αμείβονται με βάση τον κατώτατο μισθό.

Από την άλλη μεριά η αγορά της μισθωτής εργασίας το 2022 παρουσιάζει σημαντική βελτίωση, αρχής γενομένης από την συνολική αύξησή της κατά 3,6%. Επιπλέον η πλήρης απασχόληση αυξήθηκε σε σχέση με την μερική/εκ περιτροπής, το μισθολογικό χάσμα ανδρών-γυναικών μειώθηκε όπως επίσης και ο αριθμός των εργαζομένων που αμείβονται με βάση τον κατώτατο μισθό.

Τέλος, φαίνεται ότι το ύψος του μέσου μισθού δεν επηρεάζεται σημαντικά από τη μεταβολή του κατώτατου μισθού.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω σε συνδυασμό με τον πληθωρισμό που για το 2023 εκτιμάται ότι θα κυμανθεί στο ιδιαίτερα υψηλό 6%, καθώς οι αυξήσεις των τιμών έχουν πλέον διαχυθεί σε όλους σχεδόν του κλάδους της οικονομίας, θεωρούμε ότι ο πληθωρισμός θα πρέπει να είναι και το 2023 ο προσδιοριστικός παράγοντας για την αύξηση του κατώτατου μισθού. Και τούτο τόσο ως μέτρο καταπολέμησης της φτώχειας των χαμηλόμισθων εργαζομένων των οποίων το εισόδημα αναλώνεται σε ομάδες αγαθών που παρουσιάζουν τις μεγαλύτερες αυξήσεις τιμών, αλλά και ως μέτρο αντιμετώπισης του στασιμοπληθωρισμού στον οποίο φαίνεται πως εισέρχεται η ελληνική οικονομία το 2023.

Υπό αυτό το πρίσμα θα πρέπει να εκτιμηθεί η αύξηση του κατώτατου μισθού κατά 8% με 10%. Στην περίπτωση αυτή και δεδομένου ότι κυρίως θα επηρεαστούν οι μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις - παρά τη βελτίωση που καταγράφεται στις έρευνες οικονομικού κλίματος του ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ συνεχίζουν να αντιμετωπίζουν προβλήματα ρευστότητας και υπερχρέωσης – είναι αναγκαίο να ληφθούν μέτρα προκειμένου να αντιμετωπίσουν το επιπρόσθετο κόστος, όπως ενδεικτικά αναφέρουμε την πλήρη κατάργηση του τέλους επιτηδεύματος.

Η ταυτόχρονη αύξηση του κατώτατου μισθού σε συνδυασμό με την αντιστάθμιση της αύξησης του κόστους των επιχειρήσεων από την αύξηση αυτή μπορεί να αποτελέσει ένα αποτελεσματικό μίγμα οικονομικής πολιτικής για την καταπολέμηση του στασιμοπληθωρισμού. Συγκεκριμένα η αντιστάθμιση του κόστους των επιχειρήσεων θα διασφαλίσει ότι δεν θα έχουμε επιπλέον αύξηση του πληθωρισμού ενώ η διατήρηση της αγοραστικής δύναμης των εργαζομένων θα τονώσει την κατανάλωση λειτουργώντας αντιυφεσιακά.

Τέλος, και στο ως άνω πλαίσιο το ύψος του πληθωρισμού που θα καταγραφεί από την ΕΛΣΤΑΤ για τον Ιανουάριο του 2023, θα πρέπει να συνεκτιμηθεί.

Βιβλιογραφικές αναφορές

Ελληνική Στατιστική Αρχή, (2022), Επάρκεια τροφής: έρευνα εισοδήματος και συνθηκών διαβίωσης των νοικοκυριών: Έτος 2021 (περίοδος αναφοράς εισοδήματος: έτος 2020), Δελτίο Τύπου, 5 Οκτωβρίου, Πειραιάς.

Ελληνική Στατιστική Αρχή, (2022), Οικονομική ανισότητα: Έρευνα εισοδήματος και συνθηκών διαβίωσης των νοικοκυριών, έτος 2021 (περίοδος αναφοράς εισοδήματος έτος 2020), Δελτίο Τύπου, 27 Ιουλίου, Πειραιάς.

Ελληνική Στατιστική Αρχή, (2022), Κίνδυνος φτώχειας: Έρευνα εισοδήματος και συνθηκών διαβίωσης των νοικοκυριών έτος 2021 (περίοδος αναφοράς εισοδήματος έτος 2022), Δελτίο Τύπου, 27 Ιουλίου, Πειραιάς.

ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ (2022), Κρίσεις, ελληνική οικονομία και μικρές επιχειρήσεις, Δεκέμβριος 2022, ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ, Εξαμηνιαίες έρευνες οικονομικού κλίματος στις μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις

Τράπεζα της Ελλάδος. (2022) Νομισματική πολιτική 2021-2022.

Υπουργείο Εργασίας & Κοινωνικών Υποθέσεων, Ετήσιες Εκθέσεις ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ 2022, 2021, 2020, 2019, 2018, 2017.

Υπουργείο Οικονομικών. (2022) Εισηγητική έκθεση προϋπολογισμού.

Aumayr-Pintar, Christine, Vacas-Soriano, CarlosMinimum, (2023), Wage hikes struggle to offset inflation, 23 January 2023, Eurofound

European Commission. (2022) Economic Forecast for Greece. The Latest Macroeconomic Forecast forGreece.

European Commission. (2021) Commission Staff Working Document - Screening of FDI into the Union and its Member States.

Krugman, P., Obstfeld, M., και Melitz, M. (2016) Διεθνής Οικονομική: Θεωρία και Πολιτική, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα

Mankiw N.G, Taylor P. M, 2017, «Οικονομική (Μακροοικονομική), 3η Έκδοση, εκδόσεις Τζιόλα, Θεσσαλονίκη.

Papazoglou, P. (2021) «Greece is gaining ground on the investment map. How can we maintain this momentum?». Ernst and Young.

The World Bank (2022) Human Development Report, The World Bank

Πηγές δεδομένων

ΕΛΣΤΑΤ: http://www.statistics.gr/

Τράπεζα της Ελλάδος: Στατιστικά στοιχεία
https://www.bankofgreece.gr/statistika/ekswterikos-tomeas

CEDEFOP: European Skills Index:https://www.cedefop.europa.eu/en/projects/european-skills-index-esi

Eurostat: https://ec.europa.eu/eurostat

fDi Markets: www.fDimarkets.com

International Institute for Management Development: World Competitiveness Ranking, https://hdr.undp.org/content/human-development-report-2021-22

Έτος Ίδρυσης 2006

ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων
ΓΣΕΒΕΕ

imegsevee.gr

Αριστοτέλους 46,
10433
τηλ —
210 8846852
email —
info@imegsevee.gr